

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VLIV MODERNÍHO TERORISMU NA VÝVOJ
SOUČASNÉ EVROPSKÉ POLITIKY**

Autor práce:	Antonín Filip
Studijní obor:	Regionální studia
Forma studia:	Kombinovaná forma
Vedoucí bakalářské práce:	prof. PhDr. Emanuel Pecka, CSc.
Katedra:	Katedra společenských věd

2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

Antonín FILIP

Děkuji vedoucímu bakalářské práce prof. PhDr. Emanuelovi Peckovi, CSc. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce

OBSAH:

	Úvod.....	5
1	Mezinárodní terorismus a jeho základní aspekty	8
	1.1 Základní charakteristika terorismu	8
	1.2 Typologie soudobého terorismu a jeho vývoj	11
	1.2.1 Klasické teroristické metody	15
	1.2.2 Moderní teroristické metody	16
	1.3 Zákonitosti vývoje mezinárodního terorismu	17
2	Základní mezinárodněprávní přístupy EU	20
	2.1 Mezinárodní úmluvy a dokumenty mezi ČR a EU	22
3	Protiteroristická opatření EU	25
	3.1 Prevence radikalizace a náboru členů teroristických skupin	29
	3.2 Zabránění financování terorismu	30
	3.3 Kontrola obchodu, transportu a označování výbušnin	31
	3.4 Účinná ochrana občanů a infrastruktury	31
	3.5 Ochrana hranic EU	32
	3.6 Posílení spolupráce policejních, zpravodajských a celních útvarů	32
	3.7 Posílení soudní spolupráce – Eurojust	34
	3.8 Mezinárodní spolupráce.	35
4	Protiteroristická politika ČR	36
	4.1 Stručná charakteristika	36
	4.2 Aktivity protiteroristické a obranné politiky ČR.....	37
	4.3 Současný stav a tendence vývoje výzkumu teroristického násilí v ČR	40
	4.4 Součinnost legislativy ČR s politikou EU	41
	4.5 Výsledky protiteroristické politiky v ČR	44
5	Závěr	46
	Seznam použitých pramenů	49

ÚVOD

„Stojíme tváří v tvář protivníkovi, jenž se vyžívá v masovém vraždění, které si klade za cíl způsobit co největší bolest nevinným lidem, jenž se necítí vázán žádným zákonem a vidí všechny, civilisty, včetně žen a dětí, ne jako nebojovníky, ale jako snadné cíle; protivníkovi, jenž vidí teror jako klíčovou součást svého arzenálu a jenž oslavuje a zároveň provozuje (spravuje) armádu sebevražedných atentátníků“. Těmito slovy popsal britský ministr obrany povahu některých teroristů, kteří jsou ochotni vraždit a mrzačit všechny ty kteří nesdílejí jejich pohled na dnešní svět.

Jako bývalý policista a v současné době pracovník bezpečnostního oddělení úřadu OSN ve Vídni jsem již určitým způsobem vtažen do tohoto konfliktu. Každý člen ozbrojených složek státu nebo, jako v mém případě, organizace, která jako jeden ze svých hlavních cílů deklaruje zachování mezinárodního míru a bezpečnosti, si musí uvědomit nejenom důležitost boje proti mezinárodnímu terorismu, ale také jak a kde terorismus vznikl, jaké má cíle, jak se tyto cíle mění a vyvíjí a jak celkově tento fenomén zasahuje do našeho každodenního života. OSN se za několik posledních let a zvláště v souvislosti s vývojem situace v Iráku dostala již několikrát do hledáčku různých teroristických skupin. Vzhledem k širokému spektru operací pod hlavičkou OSN je ochrana zaměstnanců a majetku organizace nesmírně náročnou záležitostí a vyžaduje každodenní spolupráci se zeměmi jednotlivých regionů. V případě našeho úřadu je samozřejmě velice důležitá spolupráce s relevantními orgány Rakouska, potažmo celé Evropské unie.

Po teroristických útocích 11.zář 2001 ve Spojených státech amerických prošlo vnímání teroristických hrozeb v Evropě radikální změnou. Do té doby byla v rámci Evropy jako primární teroristická hrozba vnímána např. činnost Prozatímní irské republikánské armády a v menší míře Irské národní osvobozené armády na území Spojeného království a činnost Baskické separatistické organizace ETA ve Španělsku. S útoky na Spojené státy se do popředí dostal nový druh mezinárodního terorismu, daleko nebezpečnější než ten kterému čelily některé evropské státy převážně na své, domácí scéně. Tuto novou hrozbu lze přirovnat k bouři na obzoru, kdy čas od času udeří blesk.

11. září je datum - považované za jeden z klíčových momentů v moderních dějinách a mělo zásadní vliv na vývoj současného stavu postoje k terorismu v celosvětovém měřítku. Přineslo zásadní změny v geopolitické a bezpečnostní situaci, které významně ovlivňují nejenom současnost, ale směřují i do více či méně vzdálené budoucnosti. Pokud hodnotíme současnou bezpečnostní situaci z hlediska hrozby terorismu v ČR a ve větší části Evropy, lze náš životní prostor považovat za relativně bezpečný. Současně je však nutné konstatovat, že existuje latentní potenciál a podmínky k jeho případné aktivizaci. Z bezpečnostního hlediska nemá smysl se ptát zda se „to“ stane. Spíše je nutné klást otázky typu – kdy, kde a jak se to s určitou mírou pravděpodobnosti stane. A především je nutno hledat odpověď na otázku jak jsme připraveni.

Je nepochybné, že s narůstající intenzitou teroristických aktivit a s nimi spojených hrozeb útoků, zaznamenala Evropská unie jako celek i jednotlivé její členské země odpovídající nárůst legislativních opatření. Přijímání takzvaných protiteroristických zákonů a opatření je bezpochyby nezbytné, avšak ve svém důsledku toto vyvolalo významnou diskusi o našich, lidských právech a o tom, jak jsou těmito opatřeními omezována či potlačována. Nalézt odpovídající rovnováhu není vždy jednoduché. I teroristé, jenž využívají nejmodernější současné technologie a mají dobrou znalost současných zákonů, vědí dobře jak využít této situace. Současné otevírání se Evropy, jenž s sebou přináší nejrůznější problémy od integrace menšin až po respektování lidských práv, nabízí nejen možnosti teroristům jak nás zasáhnout na citlivých místech a zároveň možnost zneužití, např. menšin pro své cíle, ale zároveň staví před evropské představitele mnoho úkolů.

Otázkou je jak jsou demokratické země Evropy schopny reagovat na hrozbu terorismu a jakým způsobem jsou schopny skloubit efektivní protiteroristická opatření a ochranu lidských práv? Není toto v současné době v určitém rozporu? Lze při boji proti terorismu dost dobře zajistit dodržování lidských práv?

Proto jsem se ve své práci zaměřil nejen na čerpání podkladů z vlastních zkušeností, ale především z materiálů, jenž přímo odrážejí přístupy mezinárodního a zvláště evropského práva k tématu boje s mezinárodním terorismem. Tento právní náhled, zpracovaný Doc. JUDr. Bohumilem Píknou, CSc. pod názvem „Mezinárodní

terorismus a bezpečnost Evropské unie“, považuji pro moji práci za stěžejní. Pro pochopení základních historických vývojových tendencí, ideologie a typologie terorismu, metod útoků, protiteroristických opatření, opatření nezbytných po teroristickém útoku apod., jsem využil publikace JUDr. Mariana Brzybohatého. Jako velice vhodný a využitelný se mi jeví materiál z mezinárodní konference „Perspektivy západní civilizace a pět let globálního terorismu“, která se konala v roce 2006 v aule Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity.

V první části mé bakalářské práce jsem se zmínil o základních charakteristikách a typologii terorismu a o jeho vývoji. V hlavní části mé práce se však již zaměřuji na vývoj mezinárodněprávních přístupů v rámci EU v návaznosti na vývoj mezinárodního terorismu. Zaměřuji se na analýzu bezpečnostní politiky EU jako celku a na vývoj protiteroristických opatření v rámci EU. V druhé části mé práce chci ukázat jakou roli hraje spolupráce v oblasti bezpečnosti a jaká protiteroristická opatření v rámci EU a jakým způsobem navazující aktivity vně EU pomáhají eliminovat teroristické aktivity, jak na ně moderní terorismus reaguje a jakým směrem se dále vyvíjí. V neposlední řadě chci poukázat na nutnost reálného pohledu na problematiku terorismu to jak v obecné, tak i konkrétní rovině.

1. Mezinárodní terorismus a jeho základní aspekty

1.1 Základní charakteristika terorismu

Český encyklopedický slovník z roku 1993 definuje terorismus jako: „Souhrn antihumánních metod hrubého zastrašování politických odpůrců hrozbou síly a užití různých forem násilí“. Samotné precizní vymezení pojmu terorismus je poněkud obtížné. V odborné literatuře je možné najít celou řadu různých definic. Například ve své knize „Politický terorismus“ shromáždil její autor Alex Schmidt 109 různých definic. Autoři se ve vymezení pojmu terorismus velmi různí, a to až do takových extrémů, že jeden nazve příslušníka nějakého hnutí teroristou, zatímco druhý jej nazve bojovníkem za svobodu. Shodně se však většina autorů vyhýbá pojetí, že je terorismus osobní záležitostí jedince. Čínský filosof a vojevůdce Sun Tsu vidí základ teroristického přístupu v tom, že: „zabije jednoho a vystraší deset tisíc ostatních“. Další definice je od Rymonda Arona. „Násilná akce se nazývá teroristickou, když její psychologické účinky jsou v nerovnováze s jejími čistě fyzikálními výsledky“. Cílem teroristů tedy není vysoký počet obětí, ale vzbudit ve veřejnosti pocit strachu anebo zažehnout vzpouru. Termín terorismus samotný pochází z latinského slova „terrere“, tj. hrozit, způsobovat hrůzu.¹ Vznik slova se datuje ve 14. století. První substantivní užití se objevuje ve francouzském jazyce. Akademický slovník francouzského jazyka z roku 1694 slovo „terreur“ vysvětluje jako „velký strach, násilné pobouření lidské duše způsobené předvedením obrazů bolesti“. Pojem terorismus se poprvé objevuje v dodatku slovníku francouzské akademie v roce 1798 a také v encyklopedii Britanika v roce 1799, ve stejném roce se objevuje v Kantově díle ve smyslu pesimistického vidění světa.² V mnoha kulturách se terorismus stal víceméně standardním postupem jednání. Pokud se jedna strana domnívala, že strach povede k tomu, aby se druhá strana bez odporu podvolila, pak neváhala takovou metodu použít. Hlavní překážkou na cestě k obecně uznávané definici terorismu je kromě jeho komplexnosti i proměnlivý charakter zkoumaných forem extrémního politicky motivovaného násilí. Někteří autoři sice upozorňují, že terorismus lze odlišit od forem násilí jako je kriminalita, převrat, revoluce a válka, nejenom svojí formou ale i rozsahem a obsahem. Ovšem ne vždy je to

---

¹ TŮMA, P., HURNÍK, Z. *Encyklopedie Světový terorismus: od starověku až po útok na USA*, Svojtka a Co., 2001, s.10

² DANICS, Š. *Politologické problémy světové politiky*, Policejní akademie ČR, Praha, 2000, s.52

dost dobře možné, neboť formy násilí přerůstají jedna v druhou nebo se přímo prolínají. Součástí teroristických aktivit jsou i zločiny, které po vytržení z kontextu mohou být zařazeny do sféry běžné kriminality nebo organizovaného zločinu. Přesto se zdůrazňuje, že terorismus je specifická forma politického chování, spjatá z pravidla s extrémní opozicí. Politické motivy a cíle se stávají nezbytnou charakteristikou, která potom terorismus odlišuje od jiných forem násilí.³

Samotné vymezení pojmu terorismus je poněkud obtížné. Pro ilustraci složitosti problému lze uvést, že i v zemi proti níž směřuje nejvíce teroristických útoků, USA, používají FBI, CIA a další, vlastní definice. Velmi komplikovaná a vzrušená je rovněž diskuse o terorismu na půdě OSN. Vzhledem k různorodosti názorů, zájmů a potřeb jednotlivých států, které se v rámci této diskuse uplatňují, je velmi nepravděpodobné dosažení shody v této oblasti. V demokratických zemích je však v současnosti nejvíce používána definice ministerstva zahraničí USA, případně její modifikace, a to: „terorismus znamená cílevědomé použití násilí páchaného vládními agenty nebo subnárodními skupinami, obvykle proti nebojícím osobám, za účelem získání pozornosti veřejnosti a jejího následného ovlivňování“.⁴

V současnosti je za nejzávažnější hrozbu považován terorismus islámskofundamentalistický spolu s jeho nejnebezpečnějšími vykonavateli: Militantními islámskými radikály. Nejvýraznějším rysem současného islámského terorismu je jeho ignorace a překročení všech donedávna existujících hranic a tabu (Dokumenty BIS 2007). Vznikla tzv. nová třída válečníků, kteří svou iracionalitou šokují a rozsévají hrůzu a jediný smysl své existence vidí v krutosti a posedlosti zabíjením. Vraždění jsou nevinní lidé, často i muslimové, umírají ženy i děti. A pro každého, kdo odsuzuje zřůdnost těchto činů, mají islámští radikálové jedinou odpověď: „Arbitrem našeho jednání nemohou být lidé, ale pouze Aláh. A pokud ve svaté válce umírají na naší straně ženy a děti, mají vlastně štěstí, že byl zkrácen jejich pobyt v hříšném a nemorálním světě a mohly odejít do ráje“ (BIS: <http://www.bis.cz/terorismus.htm>). Toto tvrzení je velmi znepokojující. My musíme při hledání řešení vyjít ze skutečnosti, že současný terorismus se stal problémem i hrozbou

---

³ DANICS, Š. *Extremismus - hrozba demokracie*, Police History, 2002, s.87

⁴ BRZYBOHATÝ, M. *Současné vývojové trendy terorismu a vybrané pedagogické problémy výcviku speciálních jednotek*, Policejní akademie ČR, 2001, s. 7-8

globálního charakteru, a jak tvrdí Eichler, je tedy nezbytné hledat i odpověď globálního rozměru, tedy globálně přijatelnou dlouhodobou strategii boje proti globálnímu terorismu.

Naléhavost tohoto úkolu je přímo úměrná závažnosti hrozby globálního terorismu, která se odvíjí od několika základních skutečností (Eichler 2005). První z nich jsou cíle teroristických úderů: dosavadní bilance ukazuje, že jde zejména o průmysl a infrastrukturu, o administrativu a politické činitele a že zdaleka největší a nebolestivější jsou ztráty na životech bezbranného civilního obyvatelstva. Právě tato skupina je hrozbě globálního terorismu nejvíce vystavena. Druhou závažnou skutečností současného terorismu je charakteristika jeho úderů. Při nich se nedodržují žádná pravidla hry, neberou se vůbec žádné ohledy. Útočí se výlučně na civilní obyvatelstvo, a to s cílem způsobovat co největší škody, ztráty a co nejvyšší oběti na životech. Je to strategie „mass-casualty attacks“, která usiluje o co nejvyšší smrtonosnost (lethality rathing) svých úderů. Se snahou o co nejvyšší počty zabitých těsně souvisí i třetí skutečnost, a to záměry teroristů, které mají dvě základní roviny. V psychologické rovině teroristé usilují o co nejzávažnější psychologické dopady na obyvatelstvo, na jeho smýšlení, aby mohli zlomit nebo alespoň narušit jeho vůli k odporu. Druhou rovinu tvoří politické cíle, mezi nimiž na nejvyšším místě stojí cíl „vyčistit“ islámský svět od USA a jejich spojenců.

Definici teroristického aktu, kterou zveřejnila dne 27.12.2001 Rada EU ve svém dokumentu nazvaném „Společný postoj Rady EU pro užití zvláštních opatření pro boj s terorismem“ (2001/931/CFSP) lze označit jako srozumitelnou a výstižně charakterizující. „Teroristický akt“ je zde chápán jako množina vyjmenovaných činů, které mohou svou podstatou nebo kontextem, vážně ohrozit chod konkrétního státu nebo mezinárodní organizace.

Pro účely uvedeného dokumentu je „teroristická skupina“ definována jako strukturovaná skupina složená z více než dvou osob, ustavená pro delší časové období a konající v rámci dělby práce kroky nutné ke spáchání teroristických činů. Nejedná se o náhodné nebo jednorázové spolčení.

Pro usnadnění dalšího postupu Rada EU přímo stanovila seznam organizací a osob, splňující tuto definici. Seznam je dodatkem tohoto dokumentu. Jedná se o následující organizace:

- pokračující Irská republikánská armáda (CIRA, Severní Irsko)
- Baskická vlast a svoboda (ETA) a její pobočné organizace (KAS,XAKI,EKIN,JARRAI-HAIKA-SEGI,GESTORAS PRO AMNISTIA)
- Antifašistické skupiny odporu 1.října (GRAPO)
- HAMAS al – DIN al – KÁSIM (nejmilitantnější křídlo organizace Hamas, Palestina)
- Loajalistická dobrovolnická armáda (LVF, SEverní Irsko)
- Oranžští dobrovolníci (OV, Severní Irsko)
- Palestinský islámský džihád (Palestina)
- Skutečná IRA (Severní Irsko)
- Obránci rudé ruky
- Revoluční jádro (Řecko)
- Revoluční organizace 17.listopadu (Řecko)
- Revoluční lidový odpor (Řecko)
- Ulsterské obranné sdružení - Ulsterští bojovníci za svobodu (Severní Irsko)

1.2 Typologie soudobého terorismu a jeho vývoj

Vytvoření vhodné typologie terorismu je pravděpodobně stejně problematické jako vymezení pojmu terorismus. Žádná z dosud vytvořených typologií se neudržela trvale. V rámci typologie terorismu často dochází k nepřipustnému slučování kritérií motivace, aktérů, rozsahu a způsobu provádění akcí teroristů. Z hlediska základního stanovení hrozeb a jejich předcházení je třeba stanovit především motivaci teroristů. Podle motivace je možné vypracovat typologii terorismu, která zahrne i nepolitické formy terorismu:

1. Terorismus kriminální – teroristické akce, provedené primárně za účelem získání osobních materiálních výhod.
2. Terorismus patologický – teroristické akce provedené primárně kvůli psychickému sebeuspokojení.

3. Terorismus politický, resp. ideologický – akce provedené z kolektivních pohnutek bez hledání přímých materiálních výhod. Tuto kategorii lze dále dělit na:

- Ultralevicový terorismus
- Ultrapравicový terorismus
- Etnický terorismus
- Náboženský terorismus
- Environmentální terorismus
- Vigilantistický terorismus
- Jednopoložkový (single-issue) terorismus

Výše uvedená typologie byla členěna dle motivace potencionálního teroristy. Tuto typologii upřesňuje David J. Whittaker, který rozlišuje motivy trojího druhu: racionální, psychologické a kulturní. (Whittaker, 2003). Racionální motivace znamená, že terorista provádí analýzu za účelem dosažení svých cílů a volí ty metody, které mu přinášejí z hlediska jeho cílů nejvyšší zisk. Zvažuje rizika, možnosti své skupiny, možnosti udržení odporu, jeho analýza je více méně podobná analýze vojenského velitele či obchodního podnikatele. Psychologická motivace vychází z osobní nespokojenosti teroristy se sebou samým a s tím, čeho v životě dosáhnul. Podle Whittakera se mezi teroristy nevyskytuje psychopatie v čisté formě, ale téměř vždy v nich můžeme nalézt fenomén, který Whittaker nazývá "pravý věřící". Terorista v takovém případě přisuzuje názorům nečlenů skupiny a priori nulovou hodnotu, a proto vůbec neuvažuje nad potenciální špatností či správností jejich názorů. Takto si vytváří pomyslnou černobílou hranici mezi vlastní teroristickou skupinou a ostatními lidmi, kdy "ti venku" podle něj mají pouze ďábelské motivy. To umožňuje teroristovi „dehumanizovat své oběti a odstranit nejednoznačnost ve své mysli." (Whittaker 2003: 20) Psychologická motivace má tři důsledky. Jednak si vzhledem k internímu charakteru motivů musí skupina trvale ospravedlňovat svou existenci - externalizovat své motivy prostřednictvím častějších útoků. Dalším důsledkem je přísné vynucování jednotnosti a netolerance k rozporům, což také přidává na frekvenci útoků. Posledním důsledkem je fakt, že interního cíle teroristy - tedy touha po spokojenosti se sebou samým - je takřka nemožné dosáhnout. Posledním druhem motivace je motivace kulturní. Kultura totiž ovlivňuje hodnoty lidí a motivuje lidi k činům, které se mohou zdát nerozumné z hlediska cizího pozorovatele. Zejména ovlivňuje nakládání s lidským

životem, což je charakteristika ovlivňující zejména terorismus. Hlavním kulturním determinantem terorismu je podle Whittakera percepce "outsiderů" a anticipace ohrožení etnických skupin. Strach z kulturní exterminace vede nutně k násilí, které se někomu může jevit jako iracionální, pokud není také ohrožen. Pokud člověk cítí, že jsou jeho hodnoty jako náboženství, jazyk, členství ve skupině a domácí území ohroženy, může to vést k rozpoutání obranné reakce. Náboženství je z těchto kulturních determinantů pravděpodobně nejcitlivější, neboť hodnoty s ním spojené jsou zakořeněny velmi hluboce. Nepostihuje totiž jen přítomnost, ale dává kultuře význam i z hlediska minulosti, s jeho ohrožením je tedy ohrožena existence kultury v nebyvalé šíři. To, co bychom jinak mohli považovat za akt zoufalství, bývá z hlediska hluboce věřícího služba své víře, jež je pro věřící důležitější než vlastní život. Proto je nábožensky motivovaný útočník ochoten přinášet z našeho pohledu ty nejvyšší oběti.

Důležité je zmínit, že náboženský terorismus má globální charakter, především ve spojení s Islámem. Jsou to dnes především Muslimové kteří jsou v centru celosvětové pozornosti, potažmo v České republice. V našich podmínkách je však spíše aktuální latentní terorismus krajně levicových a krajně pravicových skupin. Z hlediska typologie jsou tedy pro Českou republiku tyto typy nejvíce charakteristické spolu s terorismem etnickým. Např. problém s rómskou populací je v některých městech stále velmi vážný. Přes všechny tyto občasně „odchylky od normálu“ byla ještě do nedávna Česká republika považována za nejbezpečnější stát ve střední Evropě, tedy alespoň z hlediska terorismu.

Co do rozsahu terorismu existuje kategorie domácího terorismu a mezinárodního terorismu, související s počtem zemí, ve kterých působí anebo získává prostředky pro svoji činnost.

Pro potřeby mé práce je však nezbytné se hlouběji podívat na politické motivy terorismu. Jelikož terorismus, jak ho nyní ve své většině vnímáme je to co nás zstrašuje, nahání nám strach. Přestože se v našem subjektivním vnímání jedná o něco, co my jako jednotlivci neovlivníme, co se týká těch druhých, politiků, či ozbrojených složek, je to něco co máme denodenně na očích, zprostředkované médií a i když si to nechceme připustit, jsme do problému vtahováni. A začíná to problematikou nacionalistů v našich domácích podmínkách, kdy se určité skupiny uchylují k více či

méně agresivním projevům ke skupinám jež nesplňují jejich pohled na svět. A toto je počátek problému a je potřeba vnímat typy terorismu spíše dle následujícího vymezení:

- vnitrostátní, tj. národní,
- přeshraniční,
- mezinárodní,
- globální.

Jaký je rozdíl mezi přeshraničním a mezinárodním terorismem? Přeshraniční terorismus se zpravidla týká území dvou států. Zde je jako příklad možné uvést mezinárodní podporu irskému terorismu. Samotné označení mezinárodní terorismus vystihuje naprosto jasným způsobem šíři a hloubku problému. Na tento pojem navazuje globální terorismus ve své „nadstátnosti“. Mezinárodní a globální terorismus mají mnoho společného a hranice rozdílnosti je pravděpodobně dosti tenká. Ikdyž opět by dalo říct, že pro potřeby mé práce by se více hodilo označení globalní terorismus. Protože tento pojem již nevyjadřuje jen teritoriální prvek významu tohoto slova, ale zohledňuje stupeň brutality, bezohlednosti a hlavně následků teroristických útoků , kdy pojem globální vyjadřuje či zohledňuje nadstátnost nynějších forem terorismu.

Politický terorismus je dále rozlišován na typy podle hlavního politického účelu na subverzivní a represivní. Subverzivní terorismus je podvratný z hlediska politického režimu, proti němuž je namířen. Represivní terorismus naopak usiluje o zachování a posílení daného politického uspořádání. (Strmiska, 2001). Co do četnosti výskytu v dějinách je podle Strmisky naprosto dominantním represivní terorismus, kterému se navzdory tomuto faktu nedostávalo zdaleka tolik pozornosti, jako jeho opaku tj. terorismu subverzivnímu. Represivní terorismus dále autor dělí na terorismus uskutečňovaný státními složkami, který je podle něj mnohem nebezpečnější než druhý - terorismus uskutečňovaný nestátními složkami. Represivní terorismus - označovaný v typologii ministerstva jako vigilantismus, je spjatý s obhajobou zájmů mocensko - politického establishmentu. Jeho předpokladem je přesvědčení jeho nositelů o neefektivnosti režimu. Spornou otázkou je existence represivního terorismu v demokracii, neboť ten je v případě uskutečňování státními složkami vyloučen. Typologie represivního terorismu je tedy založena jednak na rozlišení pachatele, charakteru obětí a cílového publika a jejich vztahu k pachateli.

Dalším v teorii řešených problémů v oblasti politického terorismu, je problém jeho vlastního definování. V této souvislosti je zajímavé pojetí Edwarda Mickoluse, který hovoří o transnacionálním teroru , "když národnost nebo zahraniční vazby jeho pachatelů, jeho dějiště, povaha jeho lidských či institucionálních cílů či způsob jeho vyústění a následky překračují národní hranice" (Mickolus 1979: 148 in Strmiska 2001: 37). Za mezinárodní terorismus považuje nadnárodní terorismus provozovaný skupinami kontrolovanými suverénními státy. Terorismus společně s organizovaným zločinem zejména pak v kontextu s šířením zbraní hromadného ničení patří mezi nejzávažnější rizika ohrožující lidskou civilizaci.

1.2.1 Klasické teroristické metody

Tyto metody patří mezi nejpoužívanější současnými teroristickými buňkami protože jsou stále velmi efektivní, snadno proveditelné a levné. Jako průřez těchto metod uvádí Ministerstvo vnitra níže uvedený přehled.

1) Použití střelných a sečných zbraní

- akce namířené do davu anonymních osob
- akce zaměřené na konkrétní osoby (politiky, vojáky, novináře)
- akce zaměřené na konkrétní národy a jejich příslušníky

2) Výbuchy pum

- namířené na náhodné budovy
- namířené na místa kde se shromažďuje mnoho lidí
- namířené na konkrétní instituce
- namířené na místa navštěvovaná turisty
- útoky na místa, které navštěvují konkrétní národy a jejich příslušníci
- útoky na komunikační spojky a tepny s cílem oslabit infrastrukturu
- útoky na chemické provozovny
- útoky na jaderné elektrárny

3) Únosy a braní rukojmí

- únosy anonymních nebo konkrétních významných osob s cílem požadavků na propuštění jiných teroristů, stáhnutí vojsk z konkrétního území apod.
- obsazení budovy a kladení požadavků

1.2.2 Moderní teroristické metody

Rozvoj vědy a techniky sebou nese kromě mnoha přínosů také mnohá rizika. Jedním z nich jsou tzv. Nové technologie. Tyto technologie řadíme do skupiny zbraní hromadného ničení, které mohou být použity jako velmi účinný nátlakový prostředek.

1) *Jaderné technologie*

Získat ilegálně jaderný materiál lze na černém trhu na území bývalého SSSR, lze jej také získat z jaderných uložišť. Riziko přináší také možnost krádeže munice obsahující obohacený uran. Škody způsobené jadernou zbraní mohou být nedozírné a každý si je dokáže představit. I malá atomová bomba explodující 40 km nad povrchem je zdrojem elektromagnetických vln, které jsou schopny zlikvidovat veškerou elektronickou síť určité oblasti. Nosič takovéto nálože je dnes schopna vypustit řada států.

2) *Biologické technologie*

Biologická zbraň může být v blízké budoucnosti nejúčinnější a nejpoužívanější zbraní vůbec. Už léta se experimentuje s mnoha viry, které se mutují tak aby napadaly jen konkrétní organismy nebo buňky. Tyto výzkumy probíhají za zavřenými dveřmi často armádních objektů. Lze ovšem předpokládat že odhodlaného psychopata nic nezastaví ve snaze získat zasvěceného vědce pro výrobu vlastního viru či jej přímo ukrást nebo koupit.

3) *Chemické technologie*

Mnoho substancí chemikálií je celkem snadno dostupných a poměrně levných, sloučeniny jsou snadno vyrobitelné a špatně detekovatelné. Velmi nebezpečná je tzv. binární chemická munice. V ní není obsažena otravná látka, ale jen výchozí komponent (tzv. prekurzor), který vytvoří vlastní otravnou látku až při dopravě munice k cíli či při explozi.

4) *Kyberterorismus*

Útoky prostřednictvím virtuální sítě se řadí do hrozeb „nových technologií“ srovnatelnými se zbraněmi hromadného ničení. Dnes lze pomocí počítačové sítě ovládat téměř vše. Např. velké lodní tankery převážející ropu jsou plně automatizovány, moderní přehrady ovládají svá stavidla také elektronicky z terminálu který může být

kilometry daleko od přehrad samotné, velké nadnárodní koncerny, burza, to vše lze dnes vážně ohrozit pomocí jednoho viru či příkazu mazaného hackera.

Bez ohledu na vyvíjené úsilí bezpečnostních složek všech demokratických zemí eliminovat mezinárodního terorismu se s jeho aktivitami setkáváme stále častěji. Teroristé jsou odhodláni téměř ke všemu, nemají zábrany a často jsou připraveni i zemřít. Řešit tuto situaci je obtížné, velkou roli zde hrají zpravodajské služby infiltrující teroristické organizace ve snaze získat informace potřebné ke zmaření chytaných akcí či zničit celou teroristickou buňku.

1.3 Zákonitosti vývoje mezinárodního terorismu

Vývojové změny terorismu jsou bezprostředně závislé na sociálních, kulturních, ekonomických, politických a dalších podmínkách, stejně jako na aktuálním stupni poznání a technického rozvoje. Na počátku sloužilo pro zdůvodnění politického terorismu náboženství, a to nejrůznějšího druhu. K ospravedlnění terorismu sloužil a slouží jak islám, hinduismus či judaismus, ale i křesťanství. V době Velké francouzské revoluce byl terorismus spjat úzce s vládním násilím a zastrašováním. V dnešní době lze toto přirovnat ke státnímu teroru. Později byl terorismus spojován s vnitřní politikou určitých států a jako teroristi byli označováni členové a přívrženci protivládních skupin a hnutí. V těchto skupinách se postupem času vyprofilovaly čtyři hlavní druhy terorismu, tj. terorismus revoluční, separatistický, pravicový a náboženský.

Podle Davida C. Rapporta byly od konce XIX. Století zaznamenány čtyři teroristické vlny:⁵

První vlna terorismu následovala po aktivitě ruských národních koncem XIX. Století a vyvrcholila sarajevským atentátem na arcivévodu Ferdinanda. V té době sledovali anarchisté v Evropě revoluční cíle. V Osmanské říši se v té době objevila teroristická separatistická hnutí, která bojovala za národní nezávislost. Rovněž stojí za zmínku pravicové akce Ku-Klux-Klanu ve Spojených státech, jenž svým způsobem předcházeli činnosti anarchistů.

---

⁵ Rapoport, D. The Four Waves of Terrorism, (2004)

Druhá vlna terorismu se zvedla po I. světové válce a svého vrcholu dosáhla v období po II. světové válce. Zde hrála svou roli separatistická hnutí. Tato vlna později klesla spolu s rozpadem koloniálních říší a se vznikem nových států (Izraele, Kypru, Jemenu, Alžírsko apod.). Mezi pravicové teroristické skupiny té doby patří např. Organizace tajné armády (OAS) francouzských kolonizátorů v Alžírsku.

Třetí vlna je úzce spjata s válkou v Indočíně koncem 60. let XX. století. Zde se znovu objevuje určitý revoluční étos a to v podobě marxisticko-anarchistických skupin, např. Weather Underground (Spojené státy), Frakce Rudé armády (Německo), Rudé brigády (Itálie), Rudá armáda (Japonsko) nebo Přímá akce (Francie). Separatistické skupiny se tehdy často hlásili k revolučním heslům, jako například Organizace za baskický národ (ETA) nebo Irská republikánská armáda (IRA). Po skončení Vietnamské války převzala pro mnohé roli revolučního vzoru Organizace pro osvobození Palestiny (OOP). V době třetí vlny se také poprvé začíná objevovat termín mezinárodní terorismus, který zprvu reagoval na skutečnost, že určitá část teroristických skupin podnikala většinu útoků v zahraničí. Například OOP a s ní spřízněné skupiny byly aktivnější v Evropě, než sami evropští teroristé. Některé teroristické skupiny mezi sebou spolupracovaly a podnikaly útoky ve třetích zemích. Například akce v sídle OPEC v roce 1975 ve Vídni byla společným dílem OOP, IRA a skupina Baader-Meinhofové. Členové těchto skupin se společně na akci připravovali na základnách OOP na Středním Východě.

Mezinárodní terorismus v této době symbolizuje i počátek leteckého pirátství. V této době se zároveň začíná otevřeně hovořit o přímé podpoře některých států teroristickým skupinám a to zejména ze strany Libye, Iránu, Iráku, Sýrie, Súdánu apod. Tato třetí vlna ustoupila v důsledku rozpadu Sovětského svazu.

Čtvrtou vlnu charakterizuje zvláštní fenomén, a to muslimský fundamentalismus, za jehož novodobý počátek je někdy pokládána Íránská revoluce v roce 1979. Na úspěchy Íránské revoluce navazuje šíitský terorismus jež se proslavil například sebevražednými útoky v Libanonu, ale i sunitský terorismus, jemuž se připisuje zodpovědnost za útoky na Velkou mešitu v Mecce (1979) i za atentát na egyptského prezidenta Anvara Sadata (1981). V současné době hraje jednu z hlavních rolí na Středním východě hnutí Hizballáh. Jakýmsi určujícím znakem této čtvrté vlny se staly sebevražedné útoky.

V dnešní době je terorismus asi nejvíce vnímán jako nebezpečí ze strany Islámu. Od Alžíru přes Egypt, Bosnu, Čečensko, Tádžikistán, Kašmír, až po neklidné oblasti Číny se táhne tzv. Islámská fronta, která organizuje teror muslimských fundamentalistů a to nejen proti Američanům.

Zde vysloveně souhlasím s M. Brzybohatým, který zastává názor, že došlo zejména ke změnám v motivaci terorismu. Ideologicky motivovaný terorismus ustoupil do pozadí a jeho místo postupně zaujímá terorismus náboženský a nacionalistický, což následně vedlo i ke změnám teroristických cílů, metod a využívaných prostředků.⁶

---

⁶ BRZYBOHATÝ, M. *Současný terorismus*. Vojenské rozhledy. Praha, 2002, roč. 11, č.2, s. 46-62 ISSN 1210-3292

2. Základní mezinárodněprávní přístupy EU

Z trestněprávního hlediska se mezinárodní terorismus řadí mezi nejzávažnější mezinárodní zločiny a je jednou z největších reálných hrozeb současného světa. Obecně lze říct, že z řešením problému terorismu musíme začít každý ve své zemi. Každá země by měla mít vlastní adekvátní protiteroristický zákon a nezávislý soudcovský systém.

Z tohoto pohledu v rámci širších souvislostí je potřeba vycházet při hledání či formování mezinárodněprávních přístupů. Veškeré diplomaticko politické i následné právní snahy je třeba řešit, sice s přihlédnutím k našim, evropským potřebám a požadavkům, ale vždy v celosvětovém měřítku, tj. v rámci rezolucí přijímaných na půdě OSN. Bohužel, v dnešní době je stále přebyrokratizovaná mašinérie OSN v částečném zajetí rezolucí, přijatých v době tzv. studené války. Vzhledem k těmto skutečnostem tyto rezoluce ve svých výsledcích odrážejí tehdejší politicko ideologickou realitu tehdejší světové politické scény. Přijetí univerzální mezinárodní smlouvy zastřešující boj proti terorismu v celé jeho šíři by bylo v dané situaci asi nanejvýš žádané. Tím mám na mysli jak terorismus státní tak i terorismus individuální či skupinový.

V této chvíli je Česká republika smluvní stranou jedenácti, tzv. sektorálních protiteroristických úmluv (v rámci OSN) a jedné úmluvy Rady Evropy. V roce 1999 podepsala Česká republika *Úmluvu o potlačování financování terorismu*. Toto byl jeden z nejnovějších protiteroristických smluvních instrumentů OSN přijatý na univerzální úrovni. V roce 2005 byla otevřena k podpisu Úmluva proti jadernému terorismu.

Jaký je tedy vývoj současné evropské politiky z pohledu reakce na stoupající nebezpečí terorismu? „Terorismus není v EU novým jevem, protože v mnoha členských státech je již po mnoho let neustálým nebezpečím pro demokracii, svobodné uplatňování lidských práv a ekonomický a sociální rozvoj.

K tomu, co bychom v našich evropských podmínkách mohli nazvat domácím terorismem, se přidal nový druh terorismu - islámský fundamentalismus. Druh terorismu, na který jsme zatím neuměli a v podstatě i nadále neumíme v Evropě adekvátně reagovat a který evropský koordinátor pro boj proti terorismu Gijs de VRIES

definuje jako „terorismus hromadného ničení“ s ohledem na strategii, kterou používá při páchání atentátů.”⁷

Útoky z března 2004 v Madridu či útoky v Londýně z července 2005 přinesli do životů z občanů EU nemalé změny. Samozřejmě, že je pro přebyrokratizovanou mašinerii EU typické, že tyto změny nenastaly ihned po útocích na USA, že nastaly až když se nás, evropanů, nová situace bezprostředně dotknula. V rámci EU byla přijata celá řada opatření, jež mají zabránit šíření terorismu. Tato opatření se týkají soudní a policejní spolupráce. Je velice důležité zapojit všechny odpovědné složky a zlepšit nejen kontrolu na hranicích, ale i zajistit důsledný monitoring finančních toků, ze kterých by mohly být teroristické akce financovány. Již v roce 1995 byl Evropskou úmluvou zřízen Europol. Je naprosto nezbytné, aby tento institut vyvíjel a aktivně koordinoval aktivity v rámci boje proti terorismu. V roce 2002 následovali další rozhodnutí Evropské rady, týkající se boje proti terorismu, zavedení tzv. Evropského zatykače a postupu při vydávání zločinců v rámci členských států. Dále byl zřízen Eurojust, Evropská jednotka pro soudní spolupráci.

Již výše zmíněné teroristické akce v USA nebo v Madridu či Londýně byly významným impulsem v boji proti terorismu a vedly ke schválení a zavedení průlomových protiteroristických opatření na území Evropské unie. Je třeba si uvědomit, že posílení bezpečnosti občanů Evropské unie a boj proti mezinárodnímu terorismu si nelze představit bez efektivních kroků proti mezinárodnímu organizovanému zločinu a ilegální migraci, posílením EUROPOLu a prostřednictvím účinné kontroly vnějších hranic Unie a zapojením do společných preventivních operací mimo území EU.

Výrazně posilující roli EU a jejích institucí ve třetím pilíři lze spatřit v přijetí tzv. Amsterodamské smlouvy v roce 1999, členské země začaly pracovat na užší spolupráci v oblasti justice a vnitra. Na základě tzv. *programu z Tampere* měla být zajištěna bezpečnost občanů a rozvíjena zásada vzájemného uznávání rozhodnutí justičních orgánů, program hovoří konkrétně i o boji proti terorismu. Důležitým výsledkem tohoto procesu a jeho pokračování (tzv. *Haagský program*) je například Evropský zatýkací rozkaz (eurozatykač), sjednocování skutkových podstat trestných

---

⁷ Pracovní dokument PE 350.051 2/7 DT\547811CS.doc, k Evropské strategii boje proti terorismu, Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci; Navrhovatelka: Rosa Díez González ; 18. 11. 2004

činů souvisejících s terorismem a také minimálních trestních sazeb či založení Eurojustu. Impulsem k rychlému dokončení některých kroků navržených v Tampere se staly útoky na Spojené státy v září 2001.

Na útoky z 11. září 2001 reagovala EU na Evropské radě 21. září 2001 přijetím dokumentu *Akční plán boje proti terorismu*, který sumarizuje nutné kroky společenství. Tento plán je od útoků v Madridu každého půl roku revidován. Jeho poslední znění je z února 2006.

3. října 2001 pak Evropská komise navrhla členským zemím, aby zmrazily veškeré finanční prostředky 27 organizací a dalších jednotlivců, kteří se podílejí na teroristických aktivitách. Poslední seznam teroristických organizací a jednotlivců byl vytvořen v květnu 2006.

2.1 Mezinárodní úmluvy a dokumenty mezi ČR a EU

ČR je vázána mnoha mezinárodními úmluvami, které je třeba plnit s ohledem na EU, NATO, ale především s ohledem na sebe samu. Vždyť se jedná právě o naši reputaci v zahraničí, naši spolehlivost při plnění spojeneckých závazků, ale především o naši bezpečnost.

Dne 27. prosince 2001 přijala Rada EU Společný postoj o použití zvláštních prostředků v boji proti terorismu (2001/931/SBZP), společný postoj pro používání zvláštních opatření pro boj s terorismem (2001/930/SZBP) a Nařízení Rady EU č. 2590/2001. V prvním z těchto dokumentů je obsažena definice teroristického činu a teroristické skupiny. Česká republika se k tomuto Společnému postoji připojila dne 11. ledna 2002. V druhém dokumentu jsou obsaženy definice teroristického útoku korespondující definici: *Pro účely tohoto společného postoje se rozumí teroristickým činem jeden z následujících úmyslných činů, který na základě své povahy nebo souvislosti může vážně poškodit některou zemi nebo některou mezinárodní organizaci, definovaný jako trestný čin podle vnitrostátních předpisů, pokud je spáchá s cílem:*

1. vážně zastrašit obyvatele nebo,
2. neoprávněně nutit některou vládu nebo některou mezinárodní organizaci k nějakému jednání nebo upuštění od nějakého jednání,

3. vážně destabilizovat nebo rozvrátit základní politické, ústavní, ekonomické nebo společenské struktury některé země či organizace:

- útoky na život nějaké osoby, které mohou způsobit smrt,
- útoky na fyzickou integritu fyzické osoby (§ 93 – teror),
- únosy nebo braní rukojmí,
- způsobení rozsáhlého zničení území vládního nebo veřejného zařízení,
- dopravního systému, infrastruktury, včetně informačního systému,
- zmocnění se letadel, lodí nebo jiných prostředků,
- výroba, doprava, opatřování výbušnin jaderných, biologických či chemických zbraní,
- vypuštění nebezpečných látek za účelem usmrtit,
- narušení dodávek vody, plynu, elektřiny v jejichž důsledku dojde k ohrožení života,
- hrozba spáchání kteréhokoli činu uvedeného v odstavci a až h,
- vedení nějaké teroristické skupiny.

V roce 2002 přijala vláda ČR programové usnesení týkající se boje s terorismem. To ovšem z velké části zůstalo nenaplněno. Česká republika se zavázala přispět k tvorbě nových adekvátních mezinárodně právních nástrojů, jakožto také podílet se na vytvoření mezinárodně právního rámce boje s terorismem. Doposud se tak ovšem nestalo. České republice také chybějí odpovídající kontrolní mechanismy, umožňující odpovídající sběr, analýzu, třídění a vyhodnocování informací, nezbytných pro boj s mezinárodním terorismem. Také mezinárodní úmluvu o potlačování financování terorismu z 9. prosince 1999 Česká republika ratifikovala s velkým zpožděním až jako poslední evropský stát, a to až v lednu 2006. Poslední mezinárodní smlouvou v oblasti terorismu je Mezinárodní úmluva o potlačování činů jaderného terorismu z 15. září 2005, která ještě nebyla Českou republikou ratifikována. Přesto, že naší zemi nehrozí viditelné teroristické nebezpečí, nízká kvalita bezpečnostního prostředí ohrožuje nás samé, ohrožuje naši schopnost zajistit naší zemi energetickou, hospodářskou, ekologickou bezpečnost. Znemožňuje účinnou obranu proti těmto hrozbám, zvyšuje riziko zneužití území ČR pro aktivity bezprostředně souvisejících s terorismem. Česká republika také sice plně implementovala Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (2002/584/SVV). V této transformaci do českého právní řádu jsou ale

jasné nedostatky, např. otázka slučitelnosti zákonné úpravy s Ústavou ČR zůstává nejasná, zejména slučitelnost ustanovení s čl. 14 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, který stanoví, že občan nemůže být nucen k opuštění své vlasti. Implementace evropského zatýkacího rozkazu znamená, že občan ČR musí být předán dožadujícímu členskému státu EU k trestnímu stíhání, je-li vydán platný evropský zatýkací rozkaz.

3. Protiteroristická opatření EU

V prosinci 2003 byla v rámci II. pilíře přijata *Evropská bezpečnostní strategie*.⁸ V dokumentu jsou identifikovány tři nejdůležitější bezpečnostní hrozby. Je mezi nimi i terorismus a navrhuje i způsoby, jak těmto hrozbám čelit. V tomto dokumentu je nejnovější vlna terorismu, jenž zasáhla Evropu, přímo spojována s násilným náboženským extremismem. Cílem tohoto stručného dokumentu bylo také překonat rozpory způsobené předchozí iráckou krizí, a to jak mezi členskými státy navzájem tak i mezi některými členskými státy a USA. Vzhledem k tomu, že jde o bezpečnostní strategii, je zde terorismus chápán jako vnější hrozba a řešení, jak jí čelit, odpovídají tomuto chápání problému – tj. účinný multilateralismus, ale i použití síly. V duchu principů EU ovšem strategie zdůrazňuje, že právo a bezpečnost musí zůstat v rovnováze.

Bezpečnostní strategie Evropské Unie je sice převážně deklaratorním dokumentem, nicméně však obsahuje např. hodnocení vývoje bezpečnostního prostředí a analýzy bezpečnostních hrozeb a rizik, které jsou chápány jako celoevropská bezpečnostní témata a na která by měl být brán zřetel ve všech členských státech. Bezpečnostní strategie Evropské unie vychází z předpokladu, že stávající a budoucí hrozby jsou již tak komplexního charakteru, že není v silách a možnostech jednotlivých států jim účinně čelit, a je proto nutné společné a koordinované úsilí. Kromě globálních hrozeb, které vyplývají z nerovnoměrného ekonomického, sociálního a demografického vývoje ve světě, hrozeb moderních pandemií (AIDS), chudoby a hladomorů ve třetím světě, rostoucí energetické závislosti apod. identifikuje Evropská bezpečnostní strategie řadu tzv. klíčových hrozeb (key threats). Zatímco masivní vojenský útok vůči členským státům je považován za velice nepravděpodobný, Evropa čelí hrozbám, které jsou mnohem více diverzifikovány, jsou méně viditelné a předvídatelné. Tudíž je naprosto pochopitelné, že na prvním místě seznamu těchto hrozeb se umístil mezinárodní terorismus, který kromě působení škod může podkopávat otevřený a tolerantní charakter evropské společnosti. Evropa je nejen cílem, ale i základnou pro teroristické aktivity, což zákonitě vyvolává potřebu společné evropské akce. Zejména v souvislosti s terorismem je třeba zmínit jako klíčovou hrozbu proliferace zbraní hromadného ničení a jejich nosičů.

---

⁸ www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIICS.pdf

Strategie EU pro boj proti terorismu je obsáhlá a komplexní. Nejedná se vždy o politiku samu o sobě, ale o soubor prostředků a nástrojů, které stejně jako jejich aktéři spadají pod všechny tři pilíře EU. To klade vysoké nároky především na koordinaci. Přestože se role EU na poli boje proti terorismu neustále posiluje, určující jsou v konečné rovině jednotlivé členské země, které také nesou hlavní váhu konkrétních protiteroristických operací, odpovídají za fungování justice, policejních sborů a zpravodajských služeb. EU v současné době zajišťuje především lepší výměnu informací, společný právní rámec a spolupráci s mezinárodními partnery.

Dalším význačným impulsem pro posílení úsilí v oblasti boje proti terorismu se staly útoky v Madridu 11. března 2004, jejichž povaha se od ostatních útoků, které proběhly ve světě od 11. září 2001, lišila provedením i profilem pachatelů. Nešlo již o sebevražedné útoky.

Zhodnocení těchto útoků vedlo EU k další sérii protiopatření, která se týkala například obchodu s výbušninami a jejich označováním. Rozhodnutím Rady Evropy ze dne 25. března 2004, byla vytvořena funkce *protiteroristického koordinátora EU*, který spadá pod úřad Vysokého představitele pro SZBP. V ten samý den vydala Evropská rada na základě iniciativy Evropského parlamentu *Deklaraci o boji proti terorismu*, která uvádí priority, jež je nutné splnit⁹.

Protiteroristický koordinátor ve spolupráci s Evropskou komisí začal od prosince 2005 zveřejňovat dokument, jež zobrazuje postup jednotlivých členských zemí při implementaci důležitých aktů společenství, ale i mezinárodně přijatých úmluv. Pomocí této taktiky se v mnoha členských zemích podařilo uspíšit proces implementace důležitých nástrojů, mj. i evropského zatýkacího rozkazu. Evropská komise sama zveřejnila v červnu 2004 zprávu o tom, jak členské státy naplňují Rámcové rozhodnutí o boji proti terorismu z roku 2002.

*Haagský program*¹⁰ přijatý v listopadu 2004 nahradil předchozí program z Tampere a obsahuje mnoho ambiciózních bodů. Jedná s například o zlepšení výměny

---

⁹ www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/DECL-25.3.pdf

¹⁰ www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/EU_4.5-11.pdf

informací, bezpečnost cestovních dokladů nebo další posílení justiční a policejní spolupráce. Některé kroky byly na papíře realizovány rychle, příkladem může být nařízení Rady Evropy z prosince 2004 „ *O bezpečnostních prvcích a biometrických informacích v cestovních dokumentech vydávaných členskými státy*“. Na žádost Evropské rady Evropská komise v březnu 2004 dále navrhla, aby členské státy začaly předávat některé údaje Interpolu, konkrétně údaje o ukradených cestovních dokladech. Další návrhy Komise se týkaly možnosti sdílení policejních databází členských států a užší spolupráce s Europolem. Schválení legislativy i faktická implementace se ovšem v některých případech protahuje. Haagský program končí v letošním roce a proto Evropská Komise usilovně pracuje na dalších návrzích , jenž by měly zajistit úspěšné pokračování v boji proti terorismu. Velice důležitou prioritou zůstávají otázky ohledně azylové politiky, a vůbec migrace jako taková, což je spojeno s vzájemnou výměnou informací a dat a toto v další fázi vyvolává řadu otázek ohledně základních práv občanů a ochrany osobních dat.

Po útocích v Madridu EU zdůrazňoval upravený akční plán boje proti terorismu následující priority, které obsahují například i závěry Evropské rady z června 2005. ¹¹ To bylo těsně před útoky v Londýně:

- Posílit mezinárodní spolupráci v boji proti terorismu, konkrétně usilovat o vytvoření jednotné konvence proti mezinárodnímu terorismu na půdě OSN
- Snížit možnost přístupu teroristů k finančním prostředkům a omezit možnost financování jejich aktivit, konkrétně se zaměřit na vytvoření postupu zabraňujícímu zneužívání charitativních organizací a posílení procedury zmrazování finančních prostředků
- Zvýšit kapacitu členských zemí vyšetřovat a postihovat pachatele těchto trestních činů.
- Posílit bezpečnost mezinárodní dopravy a ustavit efektivní systém hraničních kontrol
- Posílit koordinaci mezi členskými státy a tím i prevenci a vyrovnání se s následky teroristických útoků

---

¹¹ www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/85349.pdf

- Identifikovat faktory, které přispívají k náboru členů teroristických skupin a vytvořit strategii a akční plán proti radikalizaci a náboru teroristů
- Pokračovat ve sledování doporučení, která byla jednotlivým členským státům zaslána po proběhnutí tzv. evaluačních misí, které zkoumaly jejich připravenost
- Posilovat civilní ochranu v jednotlivých členských zemích
- Podporovat aktivně třetí země, aby se efektivněji věnovaly boji s terorismem, poskytovat jim finanční i expertní pomoc
- Posílit spolupráci celních úřadů

Rok a půl po útocích v Madridu, 7. července 2005, došlo k bombovým útokům v Londýně. Na zasedání mimořádné Rady EU ve složení ministrů vnitra bylo dojednáno, že některá opatření budou přijata prioritně.¹² Hovořilo se především o *Evropském důkazním příkazu*, posilování *Vízového informačního systému (VIS)*, biometrických údajích cestovních dokladech, financování terorismu, prevenci radikalizace a náboru teroristů a kontrole obchodu, uskladňování a dopravě výbušnin. Co se týče výbušnin, Evropská komise již 18.7. 2005 zaslala nové sdělení, které se týkalo všech uvedených aspektů. V září 2005 pak představila Evropská komise další skupinu návrhů na legislativu, která zahrnovala i známý návrh směrnice o uchovávání dat, sdělení o zprávě o radikalizaci a rozhodnutí o alokaci finančních prostředků na prevenci a přípravu na odstraňování důsledků teroristických útoků. Většina navrhovaných opatření je stále ve stádiu dokončování tvorby legislativy.

30. listopadu 2005 byla zveřejněna nová *Strategie EU pro boj s terorismem*¹³, kterou připravil protiteroristický koordinátor a oficiálně schválili ministři spravedlnosti na jednání Rady 1. prosince 2005. Hlavním cílem dokumentu je přehledně představit nejširšímu publiku hlavní cíle a nástroje Unie na poli protiteroristické politiky. Vše je shrnuto do čtyř hlavních témat: *prevence, ochrana, stíhání a reakce*. V rámci těchto čtyř kategorií se dokument snaží propojit nástroje a opatření přijatá v rámci různých unijních politik a zdůraznit úzkou vazbu mezi opatřeními přijímanými na domácí, evropské i mezinárodní úrovni.

¹² www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_data/docs/pressData/en/jha/85703.pdf

¹³ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/05/st14469-re04.en05.pdf>

Strategie EU pro boj s terorismem z prosince 2005 shrnuje protiteroristickou politiku EU do čtyř hlavních témat: prevence, ochrana, stíhání a reakce.

3.1 Prevence radikalizace a náboru členů teroristických skupin

Prevenčí radikalizace a náboru členů teroristických organizací chce EU dojít ke kořenům fenoménu terorismu. Situace se ovšem v každém členském státě významně liší, proto nelze očekávat vytvoření jednotného přístupu v této oblasti, spíše shrnutí doporučení a nejlepších postupů. V září 2005 zveřejnila Komise sdělení¹⁴, ve kterém analyzuje způsoby, kterými může být radikalizaci jednotlivců předcházeno pomocí vzdělávání – jak klasicky ve škole, tak například na internetu. Rada následně schválila další postup práce na tomto tématu. Studie o radikalizaci a jejímu předcházení, na které se kromě expertů na terorismus podílejí například i mediální odborníci, byla zveřejněna koncem roku 2006.

Dokument Evropské Komise adresovaný Evropskému parlamentu již v roce 2005 pojednává i o tom, že boj proti terorismu ve všech jeho formách a nehledě na cíle či „ideály“ je ve své podstatě ideologický boj, jelikož terorismus má potenciál podkopat základní principy Evropské Unie. Tento dokument dále deklaruje, že Unie odsuzuje násilí a nenávisť a nebude tolerovat rasismus a xenofobii v jakékoli formě, nebo vůči jakékoli náboženské nebo etnické skupině obyvatel. Jako velice důležitá se jeví ve světle tohoto dokumentu role medií, kdy se klade důraz na to, aby evropská legislativa prakticky znemožňovala jakékoli projevy rasové, náboženské, národnostní či jiné nesnášenlivosti ve vysílání medií. Samozřejmě, že v tomto směru hraje velkou roli internet a teroristická propaganda na internetu publikovaná a dostupná široké veřejnosti. Komise zdůrazňuje nutnost kvalitní kontroly, prevence a důrazných postihů v případě zjištění jakékoli propagace rasové, národnostní nebo náboženské nesnášenlivosti ze strany provozovatelů internetových stránek. Důraz je dále kladen na podporu integrace, mezikulturního a mezináboženského dialogu. V rámci rozpočtového plánu na léta 2007-2013 bylo dokonce navrženo vytvoření Evropského integračního fondu příslušníků třetích zemí. V neposlední řadě dokument zdůrazňuje nutnost dialogu mezi vládami a církví.

---

¹⁴ EurLex (Evropská komise): Communication from the Commission to the European Parliament and the Council concerning terrorist recruitment – Addressing factors contributing to violent radicalisation

3.2 Zabránění financování terorismu

Pro členské země je zabránění financování terorismu jednou z hlavních priorit. Zaměřují se na dvě hlavní oblasti – zabránění financování teroristických útoků a zabránění financování teroristických skupin jako takových, tj. především náboru a radikalizace. V některých členských zemích bylo především nutné posílit skupiny vyšetřující podezřelé finanční transakce a získat odborníky. Bylo nutné vytvořit speciální útvary, většinou při ministerstvech financí, které identifikují, sledují, zmrazují a konfiskují prostředky, které slouží k financování terorismu. Rada a Evropský parlament přijaly v říjnu 2005 tzv. třetí směrnici proti praní špinavých peněz¹⁵, která reflektuje doporučení mezinárodní skupiny FATF (Financial Action Task Force), ustavené G–8 v roce 1989. Podle této směrnice musí být každá podezřelá transakce nad 15.000 eur ohlášena speciálním útvarům pro boj s finanční kriminalitou, které mají v gesci financování terorismu a praní špinavých peněz. Další návrhy se týkají regulace údajů, které musí obsahovat jakýkoli převod peněz, zabavování důkazních materiálů, kontrolu převádění finančních prostředků mimo hranice EU, zmrazování majetku jako důkazního materiálu, zavedení postupu pro zabránění zneužití charitativních organizací teroristy a teroristickými skupinami.¹⁶ Rada Evropy dále přijala a ratifikovala Konvenci o financování terorismu.¹⁷ V prosinci 2005 Komise navrhla společný postup pro předávání informací o podezřelých finančních operacích mezi členskými státy a pravidla pro zlepšení finanční transparentnosti a účetnictví neziskových organizací. Především toto druhé opatření bylo přijato velmi kontroverzně, protestoval samozřejmě především neziskový sektor. Rada EU následně v prosinci přijala tzv. pět principů, které by měly být brány v potaz při implementaci opatření proti zneužívání neziskových organizací pro financování terorismu.

---

¹⁵ EurLex: Směrnice Evropského parlamentu a Rady o předcházení zneužívání finančního systému k praní špinavých peněz a financování terorismu (říjen 2005)

¹⁶ EurLex (Evropská komise): Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o informacích o plátcích podávaných v souvislosti s převodem finančních prostředků (červenec 2005)

¹⁷ Rada EU: The Fight against Terrorist Financing (říjen 2004)

3.3 Kontrola obchodu, transportu a označování výbušnin

Především po útocích v Madridu se EU zaměřila na posílení bezpečnosti v souvislosti s obchodem, transportem a označováním výbušnin a rozbušek, ale i ručních palných zbraní. Sdělení Evropské komise se zabývá zajištěním větší bezpečnosti celého cyklu výroby a dodávek těchto produktů.¹⁸ Navržena byla opatření na lepší spolupráci se soukromým sektorem především v oblasti označování výbušnin vyrobených pro civilní potřeby.

3.4 Účinná ochrana občanů a infrastruktury

V rámci ochrany občanů se EU nezaměřuje pouze na hrozbu, kterou představuje teroristický útok, ale na celkovou bezpečnost jedince i v případech nečekaných událostí (tzv. all hazards approach). Částečně se tak překrývá s některými dalšími oblastmi, které jsou ve strategii uvedeny. Opatření přijatá v rámci tohoto tématu se týkají především zabránění přenosu expertízy o výrobě a použití trhavin a výroby bomb¹⁹, bezpečnosti počítačových sítí a Internetu (tzv. Cybersecurity), kde je navrhováno vytvoření speciálního útvaru, který by se zaměřovala na tyto hrozby, ale patří sem také schopnost reakce na případný chemický, biologický či jaderný útok (CBRN)²⁰. Jedním z konkrétních kroků na tomto poli bylo například vytvoření databáze vojenských útvarů a schopností, které je možné využít v případě útoku na civilní obyvatelstvo. Evropská komise také financuje několik výzkumných projektů, které se zaměřují na CBRN a kybernetickou bezpečnost.

Pojem kritická infrastruktura zahrnuje fyzické objekty, informační technologie, sítě a služby při jejichž narušení by došlo k vážnému ohrožení či dopadům na zdraví, bezpečnost a ekonomický blahobyt obyvatelstva. Nejedná se ovšem pouze o prvky fyzické infrastruktury, ale i o komplexní síť služeb a systém dodavatelů, producentů a

---

¹⁸ Evropská komise: Sdělení o opatřeních k zajištění větší bezpečnosti výbušnin, rozbušek, materiálů k výrobě bomb a střelných zbraní (červenec 2005)

¹⁹ EurLex (Evropská komise): Communication on Cooperation on Preparedness and Response to Biological and chemical agent attacks (červen 2003)

²⁰ Rada EU : EU Solidarity Programme on the consequences of terrorist threats and attacks (revise/widened CBRN Programme) (prosinec 2004)

zpracovatelů těchto základních komodit (například voda či elektrická energie). Členské země měly ve spolupráci s Komisí připravit do konce roku 2005 seznam kritické infrastruktury²¹.

Evropská komise také otevřela debatu o tom, kdo je vlastně za ochranu kritické infrastruktury před teroristickým útokem odpovědný. V letech 2007–2012 by na zlepšení ochrany vytipovaných částí civilní infrastruktury mělo být z unijního rozpočtu vyčleněno zhruba 140 milionů eur. Evropská komise začala také pracovat na projektu Systému varování pro kritickou infrastrukturu (Critical Infrastructure Warning Information Network – **CIWIN**), který je součástí Evropského programu ochrany kritické infrastruktury (**EPCIP**), Návrh na vytvoření tohoto systému by měl být hotov koncem roku 2006.

3.5 Ochrana hranic EU

V říjnu 2004 byla ustavena *Evropská agentura pro ochranu vnějších hranic* (FRONTEX)²² a za její sídlo byla zvolena Varšava. Tato agentura, která má zajišťovat koordinaci mezi členskými státy, poskytovat trénink pohraničním strážím a také vyhodnocovat rizika, byla formálně otevřena v červenci 2005. FRONTEX velice úzce spolupracuje s Europolem. V tom samém roce, kdy byl Frontex formálně ustaven, Evropská Komise rovněž schválila nařízení ohledně norem biometrických ochranných prvků v cestovních dokladech. Do tohoto okruhu témat patří rovněž způsob jejich zavádění a databáze biometrických údajů (databáze otisků prstů žadatelů o azyl EURODAC)²³.

3.6 Posílení spolupráce policejních, zpravodajských a celních útvarů

Co se týká stíhání osob tak poměrně význačnou roli zde hraje ustavení právního rámce EU pro boj s terorismem. Klíčovým dokumentem v této oblasti je *Rámcové*

---

²¹ EurLex (Evropská komise): Green Paper on a future European Programme for Critical Infrastructure Protection (EPCIP) (listopad 2005)

²² Rada EU: Nařízení Rady o zřízení Evropské agentury pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie (říjen 2004)

²³ EurLex (Rada EU): Council Regulation on standards for security features and biometrics in passports (prosinec 2004)

rozhodnutí o boji proti terorismu (viz zmíněné výše), které ustavuje základy této politiky a harmonizuje relevantní části trestního práva. Přijetí společné definice teroristických trestných činů umožnilo další expanzi a rozvoj protiteroristické politiky EU. Některé části Rámcového rozhodnutí ale všechny členské země stále neplní, jak zmiňuje ve svém dokumentu Rada EU z roku 2006²⁴. Česká republika má například problémy se zavedením institutu trestní odpovědnosti právnických osob a tento problém v našem právním systému přetrvává dodnes.

Stíhání pachatelů trestních činů spadá zcela do kompetence členských zemí, EU se snaží poskytnou lepší nástroje pro posílení jejich vzájemné spolupráce. Jedním z posledních návrhů Komise v této oblasti je návrh Rámcového rozhodnutí Rady o tzv. principu dostupnosti²⁵, který by měl policejním sborům, včetně Europolu, umožnit získávat relevantní informace v rámci všech členských zemí. Dalším návrhem Komise je zpřístupnění systému VIS úřadům členských zemí²⁶, které jsou odpovědné za bezpečnost a také Europolu a na zlepšení spolupráce zpravodajských služeb. Jedním z klíčových témat je v rámci tohoto tématu ochrana osobních dat. Jedním z dosažených úspěchů je již zmiňovaný Evropský zatýkací rozkaz²⁷, který zkracuje extradiční řízení mezi členskými státy na zhruba 45 dní a jehož implementace byla dlouhodobá a v některých členských zemích obtížná (Česká republika, Itálie, Německo). Dalším krokem je přijetí Evropského důkazního rozkazu. V únoru 2006 pak Rada přijala směrnici o uchovávaní telekomunikačních dat²⁸, jejíž návrh představila Komise v září 2005 a která vyvolala bouřlivou diskusi. Návrh směrnice, která by nařizovala

---

²⁴ Rada EU: Implementation of the Action Plan to Combat Terrorism (květen 2006)

²⁵ EurLex (Evropská komise): Návrh rámcového rozhodnutí Rady o výměně informací podle zásady dostupnosti (říjen 2005)

²⁶ EurLex (Evropská komise): Návrh rozhodnutí Rady o přístupu do Vízového informačního systému (VIS) za účelem jeho prohlížení pro orgány členských států odpovědné za vnitřní bezpečnost a pro Europol pro účely předcházení teroristickým trestným činům a jiným závažným trestným činům a jejich odhalování a vyšetřování (listopad 2005)

²⁷ Rada EU : Rámcové Rozhodnutí Rady o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (červen 2002)

²⁸ Rada EU: Directive of the European Parliament and of the Council on the retention of data generated or processed in connection with the provision of publicly available electronic communications services or of public communications networks and amending Directive 2002/58/EC (únor 2006)

telekomunikačním společnostem a internetovým providerům uchovávat data (ne obsah) všech telefonních hovorů, emailů a návštěvnosti stránek byl poprvé představen Velkou Británií, Francií a Švédskem již v roce 2004. Evropský parlament ale tento návrh zcela odmítl. V září 2005 představila Komise svůj vlastní návrh, který ukládal uchovávání dat po dobu jednoho roku (telefonní rozhovory) nebo šesti měsíců (emailová komunikace). Náklady na toto opatření měly původně nést členské státy, které ale prosazovaly, aby část nákladů nesly i firmy samotné. Výsledná podoba směrnice z února 2006 je kompromisem co do doby délky uchovávání, tak financování. Paralelně s tímto návrhem představila komise i návrh na rámcové rozhodnutí Rady o ochraně dat²⁹.

3.7 Posílení soudní spolupráce – Eurojust

EU se v rámci boje s terorismem zaměřuje také na připravenost a zlepšování managementu krizových situací. Pouze efektivní zvládnutí krize zajistí co nejmenší ztráty. Odpovědnost za krizový management a integrované záchranné systémy nesou členské státy. EU se snaží napomoci usnadnění vzájemné spolupráce jednotlivých členských zemí, a to především pro případ, kdy by došlo k útokům v několika členských zemích najednou. Evropská komise spustila krizový koordinační systém ARGUS, který spojuje všechna specializovaná pracoviště EU a Komise.

Lidská práva

Imperativem boje proti terorismu EU je udržování rovnováhy mezi přijímanými opatřeními a lidskými právy, mezi svobodou a bezpečností. Respektování práv jednotlivců je kromě ostatních mezinárodních a evropských nástrojů posíleno i přijatou Chartou základních práv z konce roku 2002. Explicitní reference k dodržování lidských práv v souvislosti s bojem proti terorismu je uvedena ve Strategii EU boje proti terorismu z roku 2005. Diskuse, které v EU vznikají především v souvislosti se spoluprací některých členských zemí s USA na nelegálním převozu vězňů a tajných věznicích, které jsou údajně umístěny na území některých členských a kandidátských zemích zatím zůstávají bez dostatečných důkazů. Zpráva Rady Evropy, která za účelem prošetření těchto obvinění vytvořila speciální skupinu, byla spíše výtahem z médií a

---

²⁹ EurLex (Evropská komise): Návrh rozhodnutí Rady o ochraně osobních údajů zpracovávaných v rámci policejní a soudní spolupráce v trestních věcech (říjen 2005)

neposkytovala žádné přesvědčivé důkazy³⁰. Zpráva speciálního výboru Evropského parlamentu zpracovaná protiteroristickým koordinátorem EU, která se zabývá obviněními z nezákonného vydávání byla publikována následně.

3.8 Mezinárodní spolupráce

Spolupráce se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi v boji proti terorismu je důležitou součástí agendy EU. Kromě spolupráce s OSN se EU soustřeďuje na klíčové partnery, mezi které patří především sousední země. V nedávné době došlo například k uzavření dohody o Euro–středomořských pravidlech jak čelit terorismu³¹. Podobná dohoda byla uzavřena i s Ruskem v rámci jednání o tzv. čtyřech prostorech. Terorismus pokrývají také dohody uzavřené se sousedními státy v rámci Evropské sousedské politiky (ENP). Sousedním zemím poskytuje EU také nezanedbatelnou technickou a finanční asistenci, která má napomoci boji proti terorismu na jejich území. Jedním z hlavních partnerů EU jsou USA. V rámci této spolupráce bylo od útoků 11. září 2001 uzavřeno šest významných vzájemných smluv, například o extradici, bezpečnosti kontejnerové dopravy či nedávno zpochybněná dohoda o předávání údajů cestujících do USA (PNR)³².

---

³⁰ Evropský parlament: Dočasný výbor k domnělému využití evropských zemí ze strany CIA pro převoz a nezákonné zadržování vězňů: návrh průběžné zprávy (červen 2006)

³¹ Euro-Mediterranean Code of Conduct on Countering Terrorism (listopad 2005)

³² US–EU Declaration on Combating Terrorism, Dromoland Castle, Ireland (červen 2004)
Rada EU: EU–U.S. declaration on enhancing cooperation in the field of non proliferation and the fight against terrorism – Washington (červen 2005)
EurLex: EU-US Agreement on container security (září 2004)
EurLex: EU-US Agreement on the processing and transfer of PNR (květen 2004 – zrušena)
EurLex: EU-USA Agreement on mutual legal assistance (červen 2003)
EurLex: EU-USA Agreement on extradition (červen 2003)

4. Protiteroristická politika ČR

4.1 Stručná charakteristika

Protiteroristická politika je politika zaměřená na eliminaci terorismu. Jedná se o soubor různých legislativních kroků, opatření, strategií a plánů. Jinak řečeno, je to sledování a působení různých společenských vlivů na různých úrovních, které vede k potlačení předpokladů, podmínek a důsledků terorismu. Důsledněji se vztahuje k státní politice proti terorismu. Protiteroristická politika je vnímána jako nezbytná součást bezpečnostní politiky státu. Zasahuje do oblasti jak vnitřní, tak vnější politiky státu (Mareš 2006).

S koncem sedmdesátých let se stal terorismus záležitostí vnější bezpečnostní politiky (zvláště po 11. září 2001) se stal hrozbou vojenského charakteru, zatímco dříve spadala tato záležitost spíše do politiky vnitřní. Byl totiž pojmán spíše jako nevojenská hrozba, zatímco nyní je tomu právě naopak. Sami určitě znáte mnoho případů, kdy bylo nutné k potlačení teroristů použít vojenskou sílu (např. válka proti Talibanu v Afghanistanu).

Bezpečnostní politika má mnoho kořenů propletených do mnoha oblastí. Z těch hlavních týkajících se našeho problému mohu jmenovat např. zbrojní politiku, protixtremistickou politiku, náboženskou politiku, menšinovou politiku apod. Tato politika by se dala nazvat také institucí pro boj proti terorismu a to nejen mezinárodnímu, ale také je to jakási propaganda, která má za úkol vštípit lidem do paměti hrůzy a následky, které terorismus obnáší. A to jak vnitrostátní, tak mezinárodní. Její cíl v podstatě směřuje k zamezení terorismu. V protiteroristické politice působí mnoho státních i nestátních orgánů s obecnou i specializovanou působností. Státní složky jsou vyčleněny v rámci institucí s obecnou působností. Dříve se např. opíraly o koncepci ministerstva vnitra České republiky v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti, která byla předložena již v roce 1993. Byly řešeny spíše otázky extremismu, samotný mezinárodní terorismus byl řešen spíše jako forma organizovaného zločinu.

Specializované orgány pak vznikají v oblasti bezpečnostněpolitické. Jsou to především: státní orgány a instituce zřízené ke koordinaci a řízení protiteroristické politiky více rezortů:

- policejní složky specializované na vyšetřování terorismu;
- policejní složky specializované na eliminaci účinků zbraní teroristů;
- vojenské složky specializované na rychlé zásahy proti režimům podporující terorismus nebo oblastech, které jsou pod kontrolou teroristů;
- vojenské složky specializované na likvidaci zbraní teroristů;
- zpravodajské složky zaměřené na sledování terorismu, či jeho jednotlivých variant, případně zdrojů jeho financování;
- složky tajných služeb zaměřené na přímou likvidaci teroristů (zpravidla mimo právní rámec, soukromé agentury placené z tajných služeb apod.);
- specializované složky civilní ochrany vycvičené na pomoc obětem terorismu;
- specializovaná výzkumná a pedagogická činnost.

Používanými nástroji státní protiteroristické politiky jsou:

- zpravodajské operace (mají za úkol především sběr informací);
- policejní operace (zadržení podezřelých ze spáchání teroristického útoku, osvobození rukojmích, likvidace náloží apod.);
- vojenské operace (likvidace teroristů a ochrana před jejich negativním působením);
- právo (zajišťuje zákonné vymezení kompetencí protiteroristických orgánů a sankční normy pro postih teroristů);
- preventivní opatření (technická, technologická a jiná);
- politická činnost směřující k odstranění příčin terorismu (diplomacie, politické vyjednávání);
- civilní ochrana (sít' civilní pomoci při eliminaci teroristických následků).

4.2 Aktivity protiteroristické a obranné politiky ČR

Základním pilířem obrany ČR je členství v NATO založené na silné transatlantické vazbě. ČR upevňuje svoji bezpečnost i zapojením se do Evropské bezpečnostní a obranné politiky EU, kde klade důraz na posilování strategického

partnerství mezi NATO a EU. Obranná politika ČR představuje jeden ze základních nástrojů prosazování bezpečnostních zájmů ČR. Její zásady jsou formulovány v Bezpečnostní strategii ČR a dále pak návazně rozpracovány ve Vojenské strategii ČR. Ta upravuje především politicko-vojenské ambice ČR. Obranná politika České republiky je podrobně rozepsána v dokumentu Ministerstva obrany (Zpráva o zajištění obrany České republiky). Protiteroristická politika je v České republice úzce vázána nejen na její bezpečnostně-obrannou politiku ale také na ostatní státy v EU a její instituce a hlavní aktéry, podílející se na protipatřeních proti terorismu.

Proč je tak úzce spojena s členy EU? Odpověď je jednoduchá. Protiteroristické aktivity podniknuté českou republikou v zahraničí mohou mít přímý vliv na vývoj bezpečnostní situace u nás. V oblasti protiteroristické politiky má hlavní výkonné pravomoce vláda a z pozice vrchního velitele ozbrojených sil i prezident. V sektorových oblastech se pak stará o tuto politiku ministerstvo vnitra a zahraničních věcí. Legislativní záležitosti pak schvaluje Parlament ČR, ten má i řadu kontrolních pravomocí. Trestně právní akty protiteroristické politiky zajišťuje justice. Nemalou úlohu zde tak jako v oblasti IZS má Bezpečnostní rada státu, která působí jako poradní orgán a zároveň plní i koordinační úkoly např. koordinaci zpravodajských služeb (Mareš 2006).

Zpravodajské služby zabývající se problematikou terorismu jsou:

- *Bezpečnostní informační služba*

Je to vnitřní civilní zpravodajská služba, která je podřízena vládě ČR (organizační struktura viz. příloha č. III). Ředitele BIS jmenuje vláda a ta ho také odvolává. BIS se především zabývá:

- a) činnostmi namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti státu,
- b) zjišťuje informace o zpravodajských službách cizí moci,
- c) činnostmi ohrožující státní tajemství,
- d) činnostmi, jež mohou ohrozit významné ekonomické zájmy ČR,
- e) informacemi o organizovaném zločinu a terorismu.

- *Úřad pro zahraniční styky a informace*

Působí jako vnější civilní zpravodajská služba. Ředitele jmenuje a odvolává ministr vnitra se souhlasem vlády. Zjišťuje informace mající původ v zahraničí,

jež jsou důležité pro bezpečnost a ochranu zahraničně politických a ekonomických zájmů České republiky. (organizační struktura viz. příloha č. IV)

- *Vojenské zpravodajství*

Spadá pod ministerstvo obrany, je tvořeno vojenskou zpravodajskou službou (vnější zpravodajská služba) a vojenským obraným zpravodajstvím (vnitřní zpravodajská služba). Vojenské zpravodajství zjišťuje informace:

- a) o záměrech a činnostech představující vojenské nebezpečí pro Českou republiku,
- b) o zpravodajských službách cizí moci v oblasti obrany,
- c) o činnostech směřujících proti obraně České republiky,
- d) o činnostech ohrožující státní tajemství České republiky.

Na základě dohod uzavřených s vládou se zpravodajské služby zapojují i do mezinárodní spolupráce (samozřejmostí je spolupráce vzájemná). V současnosti je aktuálním problémem sloučení výše zmíněných zpravodajských služeb, přesněji řečeno BIS a ÚZSI. Názory na sloučení rozvědné a kontrarozvědné služby se různí, většinou ovšem převládá názor, že sloučit tyto služby je nesmysl, protože jsou obě jinak úkolovány a každá z nich pracuje ve zcela jiném právním rámci. Zároveň se prý bude příliš velká moc koncentrovat v rukou jednoho člověka. Zůstává také otázka jestli toho nebude na jednoho člověka až příliš velké sousto a jestli změny, které by mohly nastat budou ku prospěchu jak tvrdí ministr Langer. Konečné rozhodnutí bude samozřejmě záviset na politicích. Pouze ti můžou říci, co vlastně stát od zpravodajských služeb chtějí. Musíme si stanovit, jaké máme ambice, zda chceme působit po celém světě, nebo jen cíleně, například v zemích, kam vysíláme vojáky. Samotní lidé v tajných službách samozřejmě tuto debatu velice vnímají a nejistota je destabilizuje. Dočasné vedení nemá ani potřebné pravomoci. Pokud tento problém včas vláda nevyřeší, může se stát, že lidé začnou z tajných služeb odcházet, což může v důsledku vyústit k riziku ohrožení státu.

Vraťme se zpět k dokumentům naší bezpečnostní politiky. Nejvíce rozpracovanou a zároveň kritizovanou aktivitou a zároveň výsledkem jsou protiteroristické analýzy a Národní akční plán boje proti terorismu (dále jen NAP). Po 11. září 2001 byly v rámci Ministerstva vnitra zahájeny analytické práce, mapující opatření, která byla prováděna v rámci aktuální protiteroristické kampaně doma i ve světě. Dne 25. září 2001 Bezpečnostní rada státu usnesením č. 208/D uložila ministru vnitra úkol vyhodnotit základní aktuální euro-americké dokumenty, věnující se

problematice boje proti terorismu. Úkol byl splněn a výsledkem byl nepublikovaný text "Analýza důsledků ‚Společného euro-amerického ministerského prohlášení o boji proti terorismu‘ ze dne 20. září 2001 a Usnesení a Akčního plánu mimořádného zasedání Evropské rady ze dne 21. září 2001 pro Českou republiku".

Ve druhé fázi Ministerstvo vnitra vypracovávalo v meziresortní součinnosti analýzu k témuž tématu. Získané podklady byly do konce roku 2001 zapracovány do dokumentu "Vyhodnocení připravenosti České republiky plnit úkoly, vyplývající ze Společného euroamerického ministerského prohlášení o boji proti terorismu z 20. září 2001 a Usnesení a Akčního plánu mimořádného zasedání Evropské rady z 21. září 2001". Vláda České republiky schválila NAP dne 10. dubna 2002 svým usnesením č. 385 a uložila ministru vnitra každoročně vždy k referenčnímu datu 31. prosince NAP aktualizovat. NAP a "Analýza" rozhodně nejsou jedinými materiály, které vyhodnocují úroveň připravenosti ČR na případné teroristické ohrožení. Z ryze vnitrostátních jmenujme připravovaný dokument "Koncepce bezpečnostní strategie České republiky", který se ovšem zabývá tématem vnitřní bezpečnosti jako celku (Krulík – Rexter 04/02).

4.3 Současný stav a tendence vývoje výzkumu teroristického násilí v ČR

Výzkum terorismu v ČR se zintenzívnil především díky událostem z 11. září 2001. Tento výzkum politického násilí trvá několik let především na akademické půdě, přesto se však v České republice o této disciplíně jako akademické mluvit nedá. Z tohoto pohledu je tento výzkum v prvopočátcích, přesto již bylo zpracováno několik tezí. Mnoho z nich se však věnovalo spíše zahraničnímu terorismu. Je to pochopitelné, vždyť výskyt terorismu na Českém území doposud nebyl v projevech mezinárodního charakteru, tedy aspoň ne v tom smyslu jak jej chápeme nyní. Výzkum politického násilí a terorismu, který byl v ČR umožněn změnou politického režimu v roce 1989 se započal především v Brně na Masarykově univerzitě. Vznikl časopis Rexter vydávaný od roku 2002 doposud, který se zabývá výzkumem radikalismu, extremismu a terorismu. Dále je tento problém studován v Praze na Policejní akademii a na Vojenské akademii v Brně. V Brně je garantem projektu Maxmilián Strmiska a Miroslav Mareš, v Praze se pak terorismu věnuje Marián Brzobohatý, který shrnul postupy proti terorismu, aktivity a zbraně. Řada projektů těchto jmen byla zpracovávána na úrovni mezinárodních vztahů v Praze. Terorismem na mezinárodní úrovni a bezpečností ČR se také zabývá Jana Hybášková, politička, mezinárodně uznávaná odbornice na

problematiku terorismu, evropské bezpečnosti, Blízkého východu a demokratizace, od roku 2004 poslankyně Evropského parlamentu za SNK Evropské demokraty, od roku 2006 členka řídicího výboru Světového hnutí za demokracii. Hodně poznatků o politickém násilí v ČR bylo získáno v rámci výzkumu extremismu (Fiala 1998, Chmelík 2001, Mareš 2001, Mareš 2002, Mareš 2003) jak z pohledu historie tohoto fenoménu, tak z pohledu tendence současného vývoje. Mnozí autoři se věnovali také výzkumu problematiky organizovaného zločinu v kontextu s proliferací zbraní hromadného ničení (např. Nožina 2002). Náboženský terorismus podrobněji zpracován nebyl, výzkum tohoto směru do jisté míry doposud nebyl ani zapotřebí, v současnosti o tomto zpracovala několik článků Jana Hybášková. Terorismus se stává důležitým faktorem pro zpracování bezpečnostních studií souvisejících s hrozbou pro ČR. Především pak po výše zmíněných událostech z 11. září, vstupem ČR do NATO a angažovaností České republiky v boji proti terorismu.

4.4 Součinnost legislativy ČR s politikou EU

Evropská bezpečnostní a obranná politika (European Security and Defence Policy ESDP) je důležitou součástí Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (Common Foreign and Security Policy CFSP). Při řešení bezpečnostních rizik pro Českou republiku se vychází z propojení civilních a vojenských obranných prvků EU sladěných s mezinárodními aktéry, např. OSN, NATO. Národní akční plán boje proti terorismu a Zpráva o zajištění bezpečnosti České republiky uvádí potřebné kroky k naplnění těchto prvků nutných pro posílení ESDP. Jedním z těchto kroků je koncept bojových uskupení EU (EU Battle Group), které schválila Rada EU v červnu 2004. Důležitou roli v rozvoji evropské vojenské strategie hraje Evropská obranná agentura, která vznikla v červenci 2004. Česká republika se stala jedním ze zakládajících členů a je aktivně zapojena do její činnosti.

Základním pilířem obranné politiky ČR je tedy její členství v NATO a zapojení do Evropské obranné politiky EU. ČR realizuje svou obrannou politiku prosazováním svých zájmů v mezinárodních organizacích a aktivně se podílí na zajištění bezpečnosti krizových oblastí, především na Středním východě. Velká pozornost se nyní upírá směrem k islámským zemím, jako nejvýznamnější teroristické základně. Proč je ale terorismus v Evropě tak úspěšný? Na tuto otázku existuje mnoho odpovědí, jednou z nich může být zajímavý názor Ambrože, který si myslí že hlavním důvodem, proč

současný terorismus, představovaný zejména východní kulturou, tedy islámem, padá v našem západním světě na úrodnou půdu, je naše nejednota. Situace se sice pomalu zlepšuje i díky pokračující politické integraci Evropy, avšak most do Spojených států je v této otázce velmi vratký (Ambrož 2004). Základním cílem západního světa v boji proti terorismu, by mělo být sjednocení protiteroristické politiky. Jelikož současný východní terorismus útočí na naše společenství jako na celek, musíme jako celek jednat. Jen spojení plně sjednocená Evropa s USA má naději na úspěch.

Islámský terorismus, v jehož čele drží prapor organizace al-Kájda, útočí na západní svět z důvodů náboženských, ideologických i ekonomických. Přestože je jejich samotná existence a způsob boje značně omezený, z naší strany se nevyplatí sebemenší podcenění. Trochu se bojím že současná vláda ČR však právě toto dělá. Podceňuje celou situaci když tvrdí opak. Tak např. 13. července 2005 britské předsednictví svolalo mimořádnou schůzku. Rada se shodla na rychlejším postupu při přijímání řady opatření v boji proti terorismu. Tato opatření nejsou nová, ale byly stanoveny nové lhůty na jejich zavedení (Euractiv.cz – online). Česká republika byla s Polskem jediným státem EU, která na urgentně svolanou schůzku nevyslala ministry. Zastupovali je jejich náměstci. Ministři Bublan i Němec dali podle vlastních slov přednost zasedání vlády. Tak jako v EU ani v České republice a dalších státech s tradičním rozdělením kompetencí ministerstev není vyřešen problém součinnosti protiteroristické politiky orientované navenek a orientované dovnitř. Podle Říháčkové má u nás v tomto směru největší problémy především ministerstvo zahraničí. To má sice boj proti terorismu uveden v seznamu svých priorit, ale zároveň mu chybí dokument či konkrétní strategie, která by tuto prioritu rozvedla do jednotlivých (i vnitroinstitucionálních) postupů a opatření, která budou sledována. V zahraničněpolitické oblasti je v této souvislosti kladen důraz na obecné koncepty jako jsou např. lidská práva. Zahraniční politika pak ztrácí v této oblasti roli, protože nenabízí žádná konkrétní řešení. Další výtky ze strany EU padly především na zpravodajské služby při efektivním zpracování podkladů, především Národního akčního plánu boje proti terorismu, který byl inspirován Akčním plánem EU vzniklým po útocích z 11. září 2001. Tento dokument vytváří ministerstvo vnitra. Při přijímání zákonných norem a dosahování meziresortní shody na jejich aplikaci jako by ale faktická spolupráce trochu vázla (Říháčková V: *Protiteroristické politiky EU a ČR? Problém koordinace*). V České republice je boj proti terorismu od roku 1998 součástí vládního prohlášení. Ta je vázána i protiteroristickými dokumenty EU. Ta již přijala řadu protiteroristických koncepčních a legislativních materiálů a její aktivita se po 11. 2001 září ještě zvýšila návazností své politiky na rezoluci Rady

bezpečnosti OSN. Společný postoj Rady se týká především otázek financování terorismu, přičemž toto jednání v rámci EU kriminalizuje. Teroristům je rovněž bráněno při zneužití statutu uprchlíka a azylanta. Také je položena obecná definice terorismu, která má tři prvky: způsob provedení činu, charakter činu a záměr pachatele. Tuto definici přebrala Rada EU v Rámcovém rozhodnutí o boji proti terorismu z roku 2002. Toto rámcové rozhodnutí stanovuje, že každý členský stát EU přijme opatření nezbytná k tomu, aby jeho vnitrostátní právo považovalo zateroristický čin určitá vymezená jednání. Rámcové rozhodnutí obsahuje i jiná ustanovení související s terorismem, trestností účastenství, sankcí, odpovědnosti právnických osob a ochrany proti obětem.(Mareš 2006).

Terorismus propojený s náboženskou fanatizací a proliferací zbraní hromadného ničení jsou klíčové hrozby v Bezpečnostní strategii EU Bezpečná Evropa v lepším světě. Ta počítá i s tak děsivým scénářem jako je obstarání a použití zbraní hromadného ničení teroristy na území EU. ČR je zároveň smluvní stranou několika mezinárodních úmluv v problematice terorismu. ČR jako členský stát OSN se přizpůsobila protiteroristické rezoluci OSN a závazky které z toho pro Českou republiku plynou jsou součástí rezoluce Rady bezpečnosti Organizace spojených národů č. 1373 ze dne 21. září 2001. a Usnesení Vlády ČR ze dne 19.prosince 2001. ČR jako členský stát Rady Evropy se zapojuje do spoluvytváření protiteroristické politiky Rady Evropy a Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a řadě dalších mezinárodních organizací. Česká legislativa se v protiteroristické oblasti nejvíce přizpůsobila legislativním normám EU, kde v oblasti trestního řádu je v této oblasti nejvíce využitelný trestní zákon, jenž definuje trestný čin teroru a teroristického útoku, dále trestní právo hmotné v kontextu s ilegálním obchodem se zbraněmi a jeho financováním, a trestním právem procesním včetně evropského zatýkacího rozkazu.

V současnosti je připravován protiteroristický zákon, který by posílil pravomoci tajných služeb v boji proti terorismu. To vše je ovšem málo, a i to málo nám jde pomalu! Mnoho kroků, které jsou v rámci protiteroristické politiky v ČR přijímány, je činěno na základě vzorů, ale i tlaku zvenčí. Zároveň je ale jasné, že ne vše, co se v EU vymyslí, se zde setkává s nadšením. Obavy jsou především z implementační zátěže, termínů a novelizace zákonů, proto ČR, stejně jako mnohé další členské země, obecně preferuje, aby budoucí opatření byla v souladu s naší existující legislativou. To je ovšem podle Říháčkové z hlediska stavu některých částí naší legislativy, která zaostává nejen

za některými starými, ale i za velkou částí nových členských zemí, přístup nejen krátkozraký, ale i nebezpečný.

4.5 Výsledky protiteroristické politiky ČR

Výsledkem protiteroristické politiky v ČR jsou dokumenty s informacemi o stavu teroristických aktivit a právní normy a na jejich základech se pak realizují už konkrétní protiteroristické aktivity. Důležitým dokumentem v oblasti boje proti terorismu je Národní akční plán boje proti terorismu, který byl přijat poprvé v roce 2002 a je každým rokem novelizován. Obsahuje základní přehled jednotlivých státních institucí v oblasti protiteroristické politiky a rozpis úkolů, které jsou povinny plnit. Dalším dokumentem s předchozím nepřímo svázaným je Bezpečnostní strategie České republiky. Z ní pak dále vychází Vojenská strategie České republiky.

Protiteroristická politika se také velice osvědčila v oblasti monitorování a postihu lidí z českých extremistických skupin, kteří se nezdráhají teroristického násilí a zároveň ve sledování zahraničních příslušníků a cizinců různým způsobem napojených na teroristické organizace. Jedním z důvodů proč na českém území ještě nebyl ve větší míře spáchán teroristický čin je právě tato prevence. Díky protiteroristické politice se podařilo dopadnout velkou část pachatelů ze strany ultrapravice a monitorovat jádro nacionalistických a neonacistických skupin s případnými teroristickými tendencemi. Případné tresty těchto skupin jsou prozatím spíše za násilí proti jednotlivci, projevy rasismu a nedovolené ozbrojování. Monitorovány jsou také ekoteroristické skupiny podílející se na antiglobalizačním pouličním násilí. Velmi ostře je také sledována muslimská komunita žijící na českém území. I když teroristický čin z této strany v ČR zatím spáchán nebyl, je tato skupina považována za rizikovou.

Na vývoj terorismu v ČR mělo velký vliv několik i zásahů českých bezpečnostních složek proti ilegálním obchodům se zbraněmi a s nebezpečnými chemickými a radioaktivními látkami. Důležitou roli hraje také ostraha objektů, v nichž jsou tyto zbraně a látky uloženy a které se tak mohou stát i terčem teroristického útoku. Česká republika se do boje proti terorismu zapojuje i mimo její území. Na mezinárodní úrovni by se dalo říct, že za protiteroristické aktivity mohou být považovány veškeré současné armádní mise v zahraničí. Těchto misí se Česká republika zúčastňuje v rámci

NATO. Česká účast v boji s terorismem především po 11. zářím 2001 je uskutečňována na základě článku 5 Washingtonské smlouvy, na jehož aktivaci se ČR jako členský stát Aliance podílela.

Usnesením vlády č. 917 ze dne 13. září 2001 vláda odsoudila teroristický čin a vyjádřila plnou podporu akcím NATO v rámci opatření, které pod tento článek spadají. 10. prosince 2001 vláda schválila také návrh na vyslání 9. zesílené roty radiační, chemické a biologické ochrany a 6. polní nemocnice AČR do protiteroristické operace Trvalá svoboda a vyslání kontingentu speciálních sil k plnění úkolu mírové operace pod vedením OSN v Afghanistanu. Po převzetí mise ISAF od NATO se vyvíjel větší tlak na členské země a Česká republika počátkem roku 2004 vyslala kontingent do mise ISAF. Ta se skládá z desetičlenného odřadu pro vyhledávání a zneškodňování výbušnin, dvoučlenné meteorologické skupiny METEO a jednoho specialisty k plnění geografických úkolů. Český armádní kontingent se také účastnil podpory v Basře, kde po svržení Husajnova režimu v roce 2003 poslal 7. polní nemocnici a k ochraně Iráku vyslal příslušníky Speciál Operations Group Vojenské policie. Ozbrojené síly operují i v balkánském prostoru, což je z hlediska boje proti terorismu důležité pro omezení etnického a náboženského terorismu. Příslušníci AČR z 312. praporu radiační, chemické a biologické ochrany pomáhali také při ochraně summitu Severoatlantické aliance v Istanbulu v roce 2004 na žádost NATO.

Kromě vojenské účasti se Česká republika zapojuje i do diplomatických jednání na podporu potlačení terorismu. Na to že na území ČR se teroristické útoky zatím víceméně neprojevují má mimo jiné vliv celkové úsilí světového společenství, které přispívá k eliminaci terorismu. Potlačování terorismu obecně ve světě snižuje riziko teroristických útoků proti ČR.

5. Závěr

Možnosti budoucího vývoje aneb kořeny terorismu v současné moderní evropské demokracii; rozdíl mezi integrací a strpěním.

Současné teroristické hrozby stírají tradiční hranice mezi bojištěm a civilním zázemím. Jak jsme již mohli naplno poznat i zde v Evropě, z pohledu ideologicky přesvědčeného teroristy takový rozdíl ani neexistuje. Nejvyšším cílem teroristů – především těch s náboženskou motivací – je samotné ničení. K upoutání pozornosti jsou ochotni použít jakýkoliv druh násilí, jsou stále bezohlednější a kvalifikovanější. Naše země byla doposud teroristického útoku ušetřena. Avšak to nám nedává právo myslet si, že se nás tato hrozba netýká, třeba jen proto, že se odehrává daleko za hranicemi. Zkušenost ukazuje, že teroristé se zaměřují na cíle tam, kde je nebezpečí podceňováno, kde se na případný útok dostatečně nepřipravují a žijí ve falešném pocitu bezpečí. Klasická forma prostředků teroristických útoků – ruční zbraně a pumové útoky - postupně přechází na novou formu zahrnující i chemické, biologické a radiologické zbraně namířené především proti civilnímu obyvatelstvu. Pokud jde o kvalifikovaný odhad pravděpodobnosti jednotlivých hrozeb, lze jako největší nebezpečí označit možné teroristické použití vysoce nebezpečných chemických látek.

Lze říci, že živnou půdou terorismu jsou společenské rozpory. Jak lze vysvětlit, že se současná Evropa stále více a více potýká s problémy terorismu, byť zdánlivě, zvláště po pádu „železné opony“, již nejsou, zvláště v západní a střední Evropě, žádné výrazné společenské rozpory? Bohužel tato myšlenka je naprosto mylná. Nepochybně však je třeba rovněž pracovat sami na sobě a bránit se narůstající radikalizaci názorů. V Evropské unii by se zvláště politici a média měli naučit správně používat slova terorismus a islámský. Ono ne vždy spojení těchto dvou slov je opravdu pravdivé a častým skloňováním tohoto slovního spojení se může přivodit více škody než užitku.

Země jako Francie či Nizozemsko, jako pozůstatek své koloniální minulosti, přijali na svém území v několika výrazných vlnách velké množství přistěhovalců. Rovněž Německo, zvláště z důvodů nedostatku pracovní síly po 2. světové válce, v 60. letech „importovalo“ levnou pracovní sílu. Převážná většina těchto přistěhovalců se rekrutuje ze zemí vyznávajících islámskou víru. V důsledku špatné integrační politiky

většiny západoevropských zemí došlo k situaci, kdy se převážně první generace těchto přistěhovalců ve své podstatě vůbec nezačlenila do společnosti. K integraci do společnosti nestačí, že vám stát dá práci, sociální dávky či bydlení. Fakt, že ve většině případů se jedná o práci podřadnou a bydlení, které často vytváří představu budování jakýchsi ghatt, není v konečném efektu vůbec integrací, ale spíše náznakem separace. Tento jev v posledních letech značně vygradoval například v Nizozemí, ve společnosti, která si léta zakládala na své rádoby „toleranci“ vůči cizincům a přistěhovalcům, přestože se spíše po léta jednalo o více či méně skrytou formu ignorance jak vůči těmto lidem, tak i kultuře, ze které do Evropy přicházeli. Já tento jev nazývám prostě strpěním. Půl století byli tito lidé dobří na to, aby vykonávali veškeré podřadné práce, ale málokdo se zajímal o to, odkud přicházejí, jaké mají potřeby, kulturní zvyky a už vůbec se nikdo nezajímal o to, co si o nás a naši kultuře myslí.

V současné době, kdy nám v Evropě již dorůstá až třetí generace těchto přistěhovalců, narůstají přímo úměrně i problémy mezi naší, evropskou společností a jinými komunitami, jelikož již nelze hovořit o přistěhovalcích, ale o občanech našich států. Neznalost či nezájem poznávat navzájem samy sebe, vede k prohlubování vzájemné nedůvěry.

V době, kdy Evropu a celý svět ohrožuje terorismus ve své nejtvrděší formě, kdy se potýkáme se stále rafinovanějšími formami, vytváří přítomnost vzájemné nedůvěry ve společnosti, živnou půdu pro různé extremistické skupiny a názory, jenž jen dále prohlubují nesnášenlivost a přispívají k větší polarizaci společnosti. Již na počátku 90 let se spekulovalo o budoucím střetu civilizací. Jsou však i jiné názory, které naopak tvrdí, že soužití v rámci společné Evropy je možné. Toto tvrzení podporuje i výrok bývalého amerického prezidenta Clintona před Valným shromážděním OSN, kdy ve svém projevu zmínil : *"Pokud jde o terorismus, nesmí se činit rozdíl mezi muslimy a židy, protestanty a katolíky, Srby a Albánci. Jediným rozlišovacím předpokladem by mělo být pouze to, zda se jedná o ty, kteří terorismus praktikují, podporují nebo tolerují, a nebo ty, kteří ho chápou jako ideologicky posvěcené vraždění."*

Evropské státy musí nutně pracovat na tom, aby se mezi jejich občany změnilo zkrleslé vnímání Islámu. A to platí nejen pro křesťany, ale i pro muslimy samotné. Je rovněž třeba všemožně potlačovat nacionalistické tendence, které zvláště v posledních letech využívají různé politické strany k získávání voličů. Tento nástup je patrný

v Nizozemí, Belgii, Francii či Dánsku. Krajně pravicové strany hrají na strunu ohrožení národní identity. Integrace do společnosti znamená rovněž to, že se musí s lidmi jiných kultur pracovat na pochopení naší evropské kultury, ale i na pochopení jejich vlastní kultury v kontextu našich evropských podmínek či tradic.

Již nějakou dobu se v rámci Evropské komise jedná o novém analytickém slovníku, jenž by omezil radikalizaci. V tomto směru je klíčové, aby se prosadila revize používání takových slov jako je islámský terorismus, džihád, fundamentalistický nebo i terorista. Myslím si, že by nemělo jít o jakési ústupky, ale že toto je rovněž součástí vzdělávání naší evropské společnosti.

Závěrem lze říci, že úspěšný boj proti terorismu lze vést pouze v jednotné shodě všech členských států Evropské unie. Dnes již nelze řešit problémy tohoto druhu na úrovni jednotlivých zemí. A to se týká nejenom prevence, kdy si lze vzít příklady třeba z vyspělého kamerového systému v Londýně, který nemalou měrou přispěl k identifikaci útočníků. Je potřeba sjednotit například i soudnictví. Dodnes existují různé výklady práva v rámci zemí EU a zde je potřeba mít nejen schválený jednotný protiteroristický zákon, ale je třeba jej důsledně implementovat v našem každodenním životě.

Seznam použitých pramenů a literatury

Literatura

BONANATE, L., *Mezinárodní terorismus*. Praha, Columbus 1997. 190s. ISBN 80-85928-45-0.

BRZYBOHATÝ, M., *Terorismus I*, Praha, Police history, 1999. 141 s. ISBN 80-902670-1-7

DANČÁK, B., *Perspektivy západní civilizace a pět let globálního terorismu*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 119 s. ISBN 80-210-4003-3

EICHLER, J., *Terorismus a války na počátku 21. století*. Praha, Karolinum 2007. 352s. ISBN 80-246-1317-8

MAREŠ, M., *Terorismus v ČR*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. 480 s. ISBN 80-903333-8-9

NAÍM, M., *Černá kniha globalizace*. Praha: Vyšehrad, 2008. 303 s. ISBN 80-7021-866-2

PECKA, E., *Základy sociologie*. VŠERS, České Budějovice, 2005. ISBN 80-86708-07-1

PIKNA, B., *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*, 1. vyd., Praha: Linde Praha a.s., 2006. 407s. ISBN 80-7201-615-6

TÝČ, V., *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 5. aktualizované vydání, Praha: Linde Praha a.s., 2006. 287s. ISBN 80-7201-631-8

ULFKOTTE, U., *Hrozba terorismu. Islamisté a jejich tajná síť*. Praha: Euromedia Group, 2003. 270 s. ISBN 80-249-0162-5

Internetové zdroje

<http://www.mvcr.cz>

<http://www.justice.cz>

<http://www.consilium.europa.eu>

<http://www.euractiv.cz>

ABSTRAKT

FILIP, Antonín: „*Vliv moderního terorismu na vývoj současné evropské politiky*“: bakalářská práce. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2009. 52 s. Vedoucí práce: prof. PhDr. Emanuel Pecka, CSc.

Klíčová slova:

Extrémismus

Legislativa a politika – součinnost

Metody terorismu

Mezinárodní úmluvy

Terorismus

Typologie terorismu

Prevence radikalismu

Protiteroristická a obranná politika

Práce se zabývá jedním z nejaktuálnějších a nejzávažnějších problémů současného světa – mezinárodním terorismem. Práce je zaměřena především na zodpovězení otázky jak je Evropa jako celek schopna reagovat na hrozbu terorismu.

Ve své práci se zabývám nejen přístupy mezinárodního, resp. evropského práva k otázce boje s mezinárodním terorismem, ale rovněž problematickými otázkami národnostní integrace, jako jednoho z možných preventivních opatření.

ABSTRACT

FILIP, Antonín: „Effect of modern terrorism on the development of European policy“:
Bachelor thesis. Ceske Budejovice : The College of European and Regional Studies, o.
p. s., 2009. 52 p. Head work: prof. PhDr. Emanuel Pecka, CSc.

Key words:

Counter-Terrorism and Defence Policy

Extremism

International conventions

Legislation and policies – cooperation

Methodology of terrorism

Prevention of radicalism

Terrorism

Typology of terrorism

The work deals with one of the most recent and most serious problems of today – international terrorism. The work is focused on answering the question whether Europe, as a whole, is able to respond to the threat of terrorism.

In my work I did concentrate not only on the approach of international or European law on the issue of the fight against international terrorism, but also on the problematic issues of national integration, as one of the possible preventive measures.